

Provinciale Staten

Clustercode CULT
Ons kenmerk DOC-00596612
Bijlage(n) 2

Uw kenmerk -
Maastricht 19 december 2023
Verzonden 20 december 2023

Onderwerp

Sonderende notitie 'Concept-beleidskader Cultuur en Erfgoed voor Iedereen'

Geachte Staten,

Hierbij bieden wij u aan het sonderende notitie 'Concept-Beleidskader Cultuur en Erfgoed voor Iedereen' ter bespreking in uw Statencommissie Economie en Samenleving op 19 januari 2024.

Deze sonderende notitie betreft een van de acht provinciale concept-beleidskaders die wij u als college aanbieden ter uitwerking van het coalitieakkoord *Elke Limburger telt!* Zoals besproken in uw Agendacommissie zullen de acht nieuwe beleidskaders eerst via een sonderende bespreking in de beide Statencommissies besproken worden (19 en 29 januari 2024). Vervolgens zal het college op basis van deze bespreking acht definitieve Statenvoorstellen aanbieden die in een oordeelsvormende bespreking in de beide Statencommissies op 8 en 15 maart 2024 en – indien uw Staten de voorstellen besluitrijp achten – besluitvormend in de Provinciale Statenvergaderingen van april 2024 voorgelegd worden.

In deze aanbiedingsbrief – die voor alle 8 de beleidskaders gelijk van opzet is – brengen wij graag nog een aantal zaken naar voren.

Totstandkoming van de acht beleidskaders

In de aanloop naar deze provinciale beleidskaders heeft u voor diverse deelonderwerpen uit deze kaders reeds werkbezoeken afgelegd o.a. via PS-on-tour, zijn er technische briefing of infosessies georganiseerd of zijn er gesprekken met woordvoerders van uw fracties gevoerd. Vanuit de aanbevelingen van de eerdere werkgroep Verbetering Positie Provinciale Staten (VPPS) – inmiddels Commissie VPPS – is zo invulling gegeven aan het actief betrekken van de Staten in een vroegtijdig stadium bij onderdelen van de 8 beleidskaders.

Tegelijkertijd hebben wij ook geleerd van de vorige periode in de wijze waarop de provinciale beleidskaders toen zijn vastgesteld. We zetten daarbij de volgende stappen in deze periode:

- Van 39 kaders en uitvoeringsprogramma's (2019-2023) naar 8 beleidskaders (2023-2027);
- Van vrije structuur en verschillende abstractieniveaus naar uniforme structuur en uitvoeringsgericht;
- Van kaders zonder KPI's of met 22 KPI's naar uniforme beschrijving van impact-outcome-output aan de hand 8 'doelenbomen' vanuit een meer kennis- en databedreven werkwijze;
- Van financieel 'planningsoptimisme' en voor 4 jaar 'afscheuren' naar werken met programmareserves en jaarlijkse realistische planning;
- Van kaders die niet te relateren zijn aan de begroting naar een 1 op 1 aansluiting kaders en P&C-cyclus;
- Van kader-afhankelijke invulling lobby en fundraising naar een structurele inbedding in elk beleidskader;
- Van enkel oordeelsvormende betrokkenheid PS naar een brede vroege betrokkenheid van Provinciale Staten (VPPS);
- Van ad hoc planning PS-stukken naar een Strategische Voorraadagenda 2024 (jaarplanning) voor Statencommissies en PS.

Voor de kaders zijn er ook werksessies en diverse gesprekken met partners uit de Limburgse samenleving gevoerd ter voorbereiding. Daarnaast zijn er ook op 10 november 2023 tijdens de behandeling van de Begroting 2024 en Najaarsnota 2023 een aantal moties ingediend die daar waar mogelijk reeds een plek hebben gekregen in de voorliggende beleidskaders.

In de provinciale beleidskaders zijn daarnaast ook de inhoudelijke dwarsverbanden *tussen* de beleidskaders benoemd. Daarnaast is er een aantal generieke thema's die als rode draden door alle kaders heen spelen: het verminderen van regeldruk in provinciaal beleid, het vanuit verschillende invalshoeken werken aan de leefbaarheid, het belang van onderwijs en arbeidsmarkt, arbeidsmigratie en het werken met kennis en data.

Tenslotte wordt er in 2024 gewerkt aan visievorming rondom de thema's economie, mobiliteit, energie en wonen. Het inspelen op de lange termijn ontwikkelingen richting 2050 heeft immers nu reeds betekenis in de stappen die wij zetten. Deze integrale visieontwikkeling zullen wij vertalen in de actualisatie van onze provinciale Omgevingsvisie in 2025

Werken aan maatschappelijke impact (doelenboom)

Gedurende deze collegeperiode is het onze inzet om als provincie concrete toegevoegde waarde te bieden en (meetbare) maatschappelijke impact te realiseren. We hebben gekozen om de gestelde maatschappelijke opgave, doelen, resultaten en activiteiten langs vier niveaus in kaart te brengen via een uniforme opzet in alle beleidskaders (de "doelenboom"). Door in de doelenboom de gewenste 'maatschappelijke impact' als vertrekpunt te nemen, is hij richtinggevend voor onze provinciale bijdrage. Tevens is de doelenboom een instrument om de voortgang en bereikte resultaten van het beleidskader te volgen. Hierbij zijn we ons ervan bewust dat niet alles binnen de directe of indirecte provinciale invloedssfeer ligt en we vaak samen met andere partners een bijdrage kunnen leveren aan het hoogst gestelde doel.

Resultaten volgen wordt pas mogelijk wanneer er zowel kwantitatief als ook kwalitatief gemonitord wordt op het behalen van de in de doelenboom opgenomen output, outcome en impact. We zullen dan ook indicatoren formuleren en deze met zorgvuldigheid verwerken in de P&C-cyclus. Hiermee is meteen de basis gelegd voor monitoring van de voortgang van de acht beleidskaders. Hiertoe komen we in de Voorjaarsnota 2024 met een concreet voorstel. Hiernaast zal er voor een aantal beleidskaders gedurende de komende collegeperiode gewerkt worden aan het ontwikkelen van nieuwe indicatoren, omdat de huidige beschikbare indicatoren ontoereikend zijn. We onderscheiden vier niveaus:

- **Impact:** De maatschappelijke impact. Een trendmatige lange-termijn ontwikkeling die niet direct beïnvloedbaar is door provinciaal beleid.
- **Outcome:** De doelstellingen waar we ons de komende periode op richten. Dit zijn doelen waar meerdere partners aan bijdragen.
- **Output:** Resultaten die de Provincie (zelf of samen met anderen) de komende periode oplevert.
- **Activiteiten:** Provinciale acties en interventies die verricht zijn om bij te dragen aan de gestelde resultaten.

Voor de eerste drie niveaus zijn er zowel doelen als indicatoren te formuleren. Wat betreft de 'doelen' staan deze reeds in de doelenbomen. Wat betreft de bijbehorende indicatoren, deze zullen de komende tijd nader geconcretiseerd worden. Gestreefd wordt om in de Voorjaarsnota hierover met een voorstel te komen zodat deze ook verwerkt kunnen worden in de P&C-cyclus. Daarmee is er een gedegen basis gelegd voor monitoring en voortgang van de 8 beleidskaders. Voor een aantal kaders zal er echter ook gewerkt worden aan het ontwikkelen van nieuwe indicatoren omdat de huidige beschikbare indicatoren ontoereikend zijn.

Organisatie van de uitvoering (slagkracht)

Elk kader heeft ook een hoofdstuk 'Organisatie van de uitvoering'. Het betreft hier ook deels een generieke passage, en deels een specifiek-inhoudelijke inkleuring per kader. De kracht van een kader is zo sterk of zo zwak als haar uitvoering. Vanuit die wetenschap zijn wij als Provincie altijd onderdeel van een groter geheel van maatschappelijke partners en collega-overheden. De slagkracht staat de komende jaren onder druk vanwege een grote arbeidsmarktkrapte die naar verwachting alleen maar zal toenemen. Of het nou gaat om de vakmensen in de energietransitie en maakindustrie, de ecologen of planologen in het ruimtelijk en landelijk domein, of de handen aan het bed, de vrijwilligers bij de voetbalclub of muziekvereniging – ambities realiseer je met de slagkracht van mensen.

Naast de arbeidsmarktkrapte is de rijksoverheid een belangrijke speler in het realiseren van de gestelde ambities in de kaders. Enerzijds vanuit wet- en regelgeving, anderzijds vanuit de financiële randvoorwaarden voor de grote opgaven van Nederland. En misschien nog wel belangrijker: de nieuwe politiek-bestuurlijke koers die uit de kabinetsformatie volgt. Alhoewel een aantal zaken weliswaar niet controversieel zijn verklaard, zullen hier nog Kamermeerderheden voor gevonden moeten worden. En voor een aantal grote controversiële onderwerpen (klimaat, migratie, landelijk gebied, Groeifonds) is er snel duidelijkheid gewenst over de koers.

Maar ook onze eigen provinciale rolopvatting is daarbij van belang. Het maakt nogal wat uit als je als provincie de regie naar je toetrekt, of juist de ruimte geeft aan de regio of partners. Een steuntje in de rug, of zelf voorop de bok. Beiden kan, maar wel weloverwogen en vervolgens ook met voldoende menskracht en de juiste rolopvatting deze keuzes implementeren. Regels kunnen knellend werken en

staan maatschappelijk initiatief soms in de weg, maar regels kunnen ook duidelijkheid en rechtszekerheid bieden voor burgers als het gaat om gelijk speelveld of handhaving. Er is in de voorliggende kaders uitgebreid ingegaan op de inhoudelijke rollen, taken en bevoegdheden die de provincie ook zelf heeft c.q. ambieert.

Financiën en proces van taakstelling

In tegenstelling tot de voorgaande periode is bewust ervoor gekozen om ook de bestaande middelen mee te nemen in het beleidskader. Er zit de komende 4 jaar immers nog bijna € 1 mld. aan structurele middelen in de begroting en er loopt voor € 200 mln. aan beleid uit de vorige coalitieperiode door in deze coalitie. Daarmee zijn de totaal € 207 mln. intensiveringen slechts een klein deel van hoe wij de komende periode uitvoering geven aan de ambities van dit college. Daarom is het zeer wezenlijk om ook deze structurele en doorlopende middelen mee te nemen en te beschrijven in de voorliggende kaders. Zo houdt u aansluiting met de begroting en de daaropvolgende verantwoording in de voorjaarsnota, najaarsnota en jaarstukken.

De intensiveringsmiddelen zijn in de begroting omgezet naar programma reserves. In onderstaand overzicht ziet u welke middelen aan de hand van deze beleidskaders worden ingezet.

€ '000	Ingezet programma reserve	Restant programma reserves	Totaal
Provincie midden in de samenleving	€ 900	€ 16.000	€ 16.900
Perspectief voor het landelijk gebied	€ -	€ 14.000	€ 14.000
Samen leven en bestaanszekerheid	€ 350	€ 26.650	€ 27.000
Werken aan een toekomstbestendige economie	€ -	€ 45.000	€ 45.000
Nieuwe energie en een schoon leefmilieu	€ -	€ 10.000	€ 10.000
Leefbare steden en dorpen	€ -	€ 35.000	€ 35.000
Cultuur en erfgoed voor iedereen	€ 5.010	€ 24.990	€ 30.000
Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	€ -	€ 10.000	€ 10.000
Onvoorzien		€ 19.000	€ 19.000
Totaal	€ 6.260	€ 200.640	€ 206.900

Daar waar reeds de programmareserve wordt ingezet, zal bij de besluitvormende behandeling tevens de bijbehorende begrotingswijziging voorgelegd worden. U zult ook zien dat een deel van het beleid nog in ontwikkeling is en dat in veel gevallen de programma reserves nog niet (geheel) worden aangesproken. Dat is een positieve ontwikkeling voor het budgetrecht van PS en de beoogde transparantie. Inzet van middelen wordt pas voorgelegd op het moment dat het college én PS kunnen doorgronden waar ze “ja” tegen zeggen.

Het eerstvolgende moment om middelen uit de programma reserve volgt snel, namelijk op 28 juni bij vaststelling van de voorjaarsnota. Ondertussen gaat uitvoering gewoon volledig door uit de bestaande middelen, inclusief van overgeboekte middelen uit voorgaande jaar. Zo is de doorontwikkeling gemaakt naar:

1. Minder kaders en meer integraliteit
2. Kaders die gaan over alle middelen
3. Zorgvuldige omgang met het budgetrecht waar beleidsvorming en vrijgeven van middelen hand in hand gaan.

Wij zien dat de uitvoeringskracht onder druk staat. Dat maakt het noodzakelijk om parallel aan het formuleren van nieuw beleid ook keuzes te maken in het staande beleid. Want alleen met focus kunnen de ambities gerealiseerd worden. Het proces rondom de taakstelling van € 50 mln. vormt hier een goed instrument voor. De uitkomsten hiervan leggen wij voor bij de Voorjaarsnota 2024.

Conditioneel voor geslaagde uitvoering is:

1. Dat het rijk en andere partners hun rol pakken (in financiële, wettelijk of uitvoerende zin).
2. Dat GS en PS heldere prioriteiten stellen, en daarmee samenhangend ook besluit wat wij niet, minder of anders gaan doen.
3. Dat rijksmiddelen (en eigen middelen) ook voor uitvoeringskosten aangewend gaan worden.

Sonderende vragen

Het college heeft ervoor gekozen om voor de acht beleidskaders steeds drie sonderende vragen centraal te stellen:

1. *Voor alle provinciale concept-beleidskaders is er een zogeheten 'doelenboom' opgesteld waarin de provinciale bijdrage aan de gewenste maatschappelijke impact is beschreven. In de doelenboom van het concept-beleidskader Cultuur en Erfgoed voor Iedereen geven we een overzicht van de impact, outcome, output en activiteiten die we met dit beleidskader beogen. Hoe reflecteert u hierover?*
2. *Alle provinciale concept-beleidskaders hebben een paragraaf opgenomen over de 'organisatie van de uitvoering'. Daarin zijn de provinciale rol en de afhankelijkheden beschreven die in de uitvoering aan de orde zijn. Hoe reflecteert u hierover?*
3. *In de voorbereiding van het beleidskader bent u via PS on tour en werkbezoeken geïnformeerd over een aantal thema's uit het kader. Over welke thema's zou u in 2024 verder nog nader geïnformeerd willen worden, hetzij via een infosessie, hetzij via een werkbezoek?*

Wij kijken uit naar de eerste (sonderende) bespreking met uw Staten in de Statencommissie Economie en Samenleving op 19 januari 2024.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

Sonderend stuk – 1 minuut versie

1. Onderwerp

Sonderend stuk inzake beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' 2024 -2027.

2. Inleiding/aanleiding incl. beoogd resultaat

Hierbij bieden wij u het sonderend stuk aan inzake het beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen'. Dit concept beleidskader is de uitwerking van hoofdstuk 7 van het coalitieakkoord 2023 – 2027 'Elke Limburger telt!'. Met dit beleidskader geven wij een stevige impuls aan de culturele sector, zetten we in op het beheer van ons divers Limburgs erfgoed en werken we aan het behoud van onze tradities. Speciale aandacht vestigen wij daarbij op het verstevigen van de culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg en onze Limburgse Taal. Wij willen dat elke Limburger kan genieten van cultuur en erfgoed, mee kan doen en de diversiteit van cultuur kan ervaren. Cultuur en erfgoed voor iedereen betekent daarom ook dat wij met dit beleidskader werken aan het verder toegankelijk maken van cultuur en erfgoed voor iedere Limburger. Met de uitwerking van het beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' beschouwen wij T9316 en M3033 als uitgevoerd.

Voor u ligt een sonderend stuk en daarmee de concept versie van het beleidskader. Gedeputeerde Staten hechten eraan met uw Staten een sonderende discussie te voeren alvorens het definitieve beleidskader ter besluitvorming wordt voorgelegd. Het beleidskader is verder in nauwe samenspraak met het brede culturele en erfgoed veld tot stand gekomen. De afgelopen maanden hebben Gedeputeerde Staten kennis gemaakt en standpunten uitgewisseld met de verschillende provinciale musea, begrotingsinstellingen, het brede culturele veld, cultuur sub-regio's, kleinschalige verenigingen, harmonieën, fanfares, gemeenten, het ministerie van OC&W, beheerders en eigenaren van monumenten.

3. Bevoegdheid

De uitvoering van het beleidskader betreft enkele wettelijke taken op het gebied van cultuur en erfgoed. Hoofdzakelijk betreft het kader autonoom beleid. Het vaststellen van het beleidskader is een bevoegdheid van Provinciale Staten.

4. Verzoek aan de Statencommissie de navolgende vragen te beantwoorden

1. Voor alle provinciale concept-beleidskaders is er een zogeheten 'doelenboom' opgesteld waarin de provinciale bijdrage aan de gewenste maatschappelijke impact is beschreven. In de doelenboom van het concept-beleidskader Cultuur en erfgoed voor iedereen geven we een overzicht van de impact, outcome, output en activiteiten die we met dit beleidskader beogen. Hoe reflecteert u hierover?
2. Alle provinciale concept-beleidskaders hebben een paragraaf opgenomen over de 'organisatie van de uitvoering'. Daarin zijn de provinciale rol en de afhankelijkheden beschreven die in de uitvoering aan de orde zijn. Hoe reflecteert u hierover?
3. In de voorbereiding van het beleidskader bent u via PS on tour en werkbezoeken geïnformeerd over een aantal thema's uit het kader. Over welke thema's zou u in 2024 verder nog nader geïnformeerd willen worden, hetzij via een infosessie, hetzij via een werkbezoek?

5. Risico's / toets duurzaamheidparagraaf

Inhoudelijke en financiële beleidsontwikkelingen bij zowel andere overheden als bij de Provincie Limburg en de houding, stellingname en vernieuwingskracht van de cultuur- en erfgoed sector kunnen risico's vormen voor de uitvoering van het beleidskader. Van culturele en erfgoedinstellingen verwachten wij ook dat zorgvuldig en vanuit 'good governance' met provinciale middelen wordt omgegaan.

Sonderend stuk

1. Onderwerp

Sonderend stuk inzake beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' 2024-2027.

2. Inleiding/aanleiding incl. beoogd resultaat

Hierbij bieden wij u het sonderend stuk aan inzake het beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' 2024-2027. Dit beleidskader is de uitwerking van hoofdstuk 7 van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt!'. Hiermee hebben wij voor het eerst sinds lange tijd cultuur én erfgoed binnen hetzelfde kader ondergebracht, vanuit de gedachte dat traditie en vernieuwing elkaar kunnen versterken.

Niet alle inwoners van Limburg komen vanzelfsprekend in aanraking met cultuur en erfgoed. Omdat het aanbod onvoldoende toegankelijk is of omdat ze er niet de middelen voor hebben. Dat verdient aandacht omdat er juist in Limburg zoveel is om van te genieten. De oudste gedateerde archeologische resten van Nederland? Limburg heeft het. Eén van de grootste symfonische orkesten van Nederland? Limburg heeft het. Een levendige volkscultuur met muziekverenigingen en schutterijen? Limburg heeft het. Meer dan 10.000 bijzondere monumenten? Limburg heeft het. En we hebben nog veel meer.

De Provincie Limburg is overtuigd van de intrinsieke waarde van cultuur en erfgoed, maar benadrukt ook de functie die cultuur en erfgoed hebben voor de maatschappij. Zij vormen een verbindende factor in een veranderende samenleving. Wij willen daarom dat cultuur en erfgoed voor elke inwoner van Limburg toegankelijk is. Zodat nog meer Limburgers geraakt worden door kunst, betoverd worden door ons verleden en mee kunnen doen met het Limburgse culturele leven. Daarom investeren wij in een breed en toegankelijk aanbod op het gebied van cultuur en erfgoed in Limburg.

De Limburgse cultuur is daarnaast ook zichtbaar aanwezig in het openbare leven. Denk aan de Limburgse taal die van jong tot oud door heel Limburg wordt gesproken. Of onze monumenten, zoals kerken, kastelen of industrieel erfgoed, die vaak beeldbepalend zijn in het Limburgse landschap. Dit verdient behoud en bescherming. Het is van belang dat de Limburgse geschiedenis zoveel mogelijk toegankelijk is voor inwoners. In het bijzonder voor onze jongeren zodat ons erfgoed niet verloren gaat. En dat ook hier vernieuwing haar weg vindt, bijvoorbeeld in de manier waarop verhalen worden gedeeld en doorgegeven.

In het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt!' hebben wij de opdracht gekregen om deze publieke waarden nader uit te werken in dit kader. Hiermee worden de volgende kaders uit de vorige collegeperiode vervangen:

- Beleidsprogramma Cultuur 2022 - 2023;
- Beleidsprogramma Monumenten 2020 - 2023;
- Beleidsprogramma Archeologie 2020 - 2023;
- Beleidsbrief Erfgoed 2022 - 2023.

Met de uitwerking van het beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' 2024-2027 beschouwen wij T9316 als afgedaan en M3033 als uitgevoerd.

3. Bevoegdheid

Het betreft de uitvoering het beleidskader van enkele wettelijke taken op het gebied van cultuur en erfgoed. Hoofdzakelijk betreft dit autonoom beleid. Het vaststellen van het beleidskader is een bevoegdheid van PS.

4. Verzoek aan de Statencommissie de navolgende vragen te beantwoorden

1. Voor alle provinciale concept-beleidskaders is er een zogeheten 'doelenboom' opgesteld waarin de provinciale bijdrage aan de gewenste maatschappelijke impact is beschreven. In de doelenboom van het concept-beleidskader Cultuur en erfgoed voor iedereen geven we een overzicht van de impact, outcome, output en activiteiten die we met dit beleidskader beogen. Hoe reflecteert u hierover?
2. Alle provinciale concept-beleidskaders hebben een paragraaf opgenomen over de 'organisatie van de uitvoering'. Daarin zijn de provinciale rol en de afhankelijkheden beschreven die in de uitvoering aan de orde zijn. Hoe reflecteert u hierover?
3. In de voorbereiding van het beleidskader bent u via PS on tour en werkbezoeken geïnformeerd over een aantal thema's uit het kader. Over welke thema's zou u in 2024 verder nog nader geïnformeerd willen worden, hetzij via een infosessie, hetzij via een werkbezoek?

5. Risico's

Inhoudelijke en financiële beleidsontwikkelingen bij zowel andere overheden als bij de Provincie Limburg en de houding, stellingname en vernieuwingskracht van de cultuur- en erfgoed sector kunnen risico's vormen voor de uitvoering van het beleidskader. Van culturele en erfgoedinstellingen verwachten wij ook dat zorgvuldig en vanuit 'good governance' met provinciale middelen wordt omgegaan.

6. Toelichting / kernargumenten/ onderbouwing

Iedere Limburger moet kunnen genieten van onze rijke cultuur met een eigenheid aan tradities en taal. Wij hebben een ontzettend breed cultureel ecosysteem waar we trots op zijn en die ondanks een zware periode veerkracht heeft getoond. Toch komen niet alle Limburgers vanzelfsprekend in aanraking met cultuur, evenementen of het rijke Limburgse erfgoed. Deels omdat het aanbod onbekend of niet voldoende toegankelijk is. Deels omdat voor veel mensen de bestaanszekerheid onder druk staat.

Onze eerste opgave is om de toegankelijkheid van cultuur en erfgoed te verbeteren en te vergroten voor zoveel mogelijk Limburgers. Als het gaat om toegankelijkheid gaat het niet alleen om de betaalbaarheid, maar ook over de wijze waarop cultuur en erfgoed wordt getoond aan het publiek. Meerdere perspectieven, of nieuwe digitale vormen, spreken een breder publiek aan waardoor de toegankelijkheid wordt vergroot. Daarbij moet traditie hand in hand gaan met vernieuwing zoals we dat nu op sommige plekken al zien.

Voorbeelden waaruit dit blijkt zijn het Limburgs Museum dat met de collectie naar de

verzorgingshuizen in Noord-Limburg gaat of aan Opera Zuid die de wijk intrekt om daar samen met bewoners een voorstelling te maken. Andere voorbeelden zijn de manieren waarop oude monumenten verduurzaamd worden en hoe we augmented reality gebruiken om het publiek kennis te laten maken met onze archeologische schatten. We maken daarin de verbinding naar het beleidskader 'Samen leven en bestaanszekerheid' en zetten cultuur en erfgoed de komende periode ook in voor het welzijn van onze Limburgers. Daarmee leveren we een bijdrage aan de maatschappelijke opgaves in het beleidskader 'Samen leven en bestaanszekerheid'.

Onze tweede opgave ligt in de spreiding van het aanbod binnen Limburg. Als we namelijk naar het Limburgs cultureel ecosysteem kijken, is er ondanks een groot en divers aanbod sprake van een sterke concentratie in Zuid-Limburg. Het is onze ambitie is om te zorgen voor een breed en toegankelijk aanbod voor héél Limburg. Dit betekent dat wij de komende periode extra zullen investeren in de culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg. Hiervoor zullen wij deze periode € 4 mln. voor beschikbaar stellen.

De derde opgave is om gevestigde instellingen betere aansluiting en verankering te laten krijgen met het (boven)lokale initiatief op het gebied van erfgoed en cultuur. Naast de gevestigde culturele instellingen wordt cultuur en erfgoed gedragen door tienduizenden vrijwilligers en amateurs. Deze rijkdom aan lokale en regionale cultuur is een Limburgse kracht die vaak ongezien blijft. Wij dagen onze structurele subsidierelaties uit om hiervoor met ideeën te komen en bevorderen samenwerking en kleinschalige evenementen vanuit de samenleving.

De vierde opgave is het behoud van erfgoed voor huidige en toekomstige generaties. Het gaat dan om erfgoed in materiële zin, zowel boven als onder de grond. Maar ook om erfgoed in immateriële zin. Denk hierbij aan de vele Limburgse gewoonten en gebruiken die specifiek behoren tot het Limburgs cultureel erfgoed. Dat erfgoed onderdeel uitmaakt van onze leefomgeving wordt door de komst van de Omgevingswet alleen maar bevestigd. Erfgoed is binnen deze wet één van de pijlers van onze leefomgeving. Dat betekent dat erfgoed integraal wordt meegenomen in alle ontwikkelingen die zich voordoen binnen onze leefomgeving. Erfgoed is namelijk van cruciaal belang voor de leefbaarheid in heel Limburg. Daarom zetten wij in op het behoud van ons erfgoed.

De vijfde opgave is het stimuleren van het gebruik en de zichtbaarheid van onze Limburgse taal. Als erkende regionale taal willen wij dit onderdeel van onze gedeelde identiteit als Limburgers in al haar verscheidenheid en dialecten versterken. Daarvoor geldt dat het Rijk de verplichting heeft om ons in deze opgave te ondersteunen.

7. Afweging van alternatieven en motivering gemaakte keuze / toets duurzaamheidparagraaf

Wij zetten met ons beleid in op de maatschappelijke opgaven die hierboven zijn geschetst. Vanuit onze autonome rol blijven wij investeren in cultuur en erfgoed en zetten wij de komende periode versterkt in op:

- Een toegankelijk en betaalbaar aanbod van kunst en erfgoed, zodat onze inwoners samen kunnen genieten van de verbindende kracht van cultuur.

- Het ondersteunen van traditie door vernieuwing. Verbreding en vernieuwing zijn noodzakelijk om tradities bij de tijd en aantrekkelijk te houden voor iedereen. Zodoende blijft het verleden van Limburg zichtbaar en wordt kan het door meer mensen worden ervaren.
- Het versterken van de culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg, zodat alle Limburgers in hun eigen omgeving kunnen genieten van een rijk aanbod aan cultuur en erfgoed.
- Het waarderen van kleinschalige lokale en regionale cultuur, zodat onze Limburgse vrijwilligers de ruimte krijgen om cultuur en erfgoed zo dicht mogelijk bij onze inwoners te organiseren.
- Het behoud van de Limburgse taal, zodat het Limburgs, in al haar verscheidenheid, een vanzelfsprekende taal blijft voor zoveel mogelijk inwoners van de provincie en aanwezig is in het openbare leven.
- Een heldere en krachtige lobby naar het Rijk, zodat landelijke middelen evenwichtig worden verdeeld over heel het land en meer ten goede komen aan de inwoners van Limburg.

8. Relatie met Programmabegroting – financiële aspecten

Het beleidskader is onderdeel van hoofdstuk 6 uit de Programmabegroting 2024 'Cultuur en erfgoed voor iedereen', specifiek onderdeel 6.1 'Cultuur' en onderdeel 6.2 'Erfgoed'.

9. Juridische aspecten – deregulering

Zie bijlage 1 – Beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen'. Specifiek bekijken wij als onderdeel hiervan ook wat wij als bovenlokale overheid kunnen doen om organisatoren van evenementen die last hebben van onnodig belastende regels te helpen, bijvoorbeeld door in gesprek te gaan met andere overheden. Dit geldt ook voor de uit het beleidskader volgende subsidieregelingen. Hierbij zullen wij aandacht hebben om deze zo laagdrempelig mogelijk in te richten met een minimale administratieve lastendruk voor de aanvrager.

10. Verbindingslijnen en andere visies

In het beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' worden verbindingen gelegd met de volgende beleidskaders:

- Samen leven & bestaanszekerheid, specifiek:
 - Vrijwilligersinitiatieven en bovenlokale evenementen
 - Jeugdfonds Cultuur & Sport
 - Volwassenfonds Cultuur & Sport
- Toekomstbestendige economie, specifiek:
 - Erfgoed-label
 - Cultuureducatie-onderwijs
- Nieuwe Energie & Schone Leefomgeving, specifiek:
 - Verduurzaming maatschappelijk vastgoed
 - Verduurzaming monumenten
- Leefbare Steden & Dorpen, specifiek:
 - Ruimtelijke inbedding
 - Leefbaarheidsfonds
 - Archeologie
- Een bereikbaar en toegankelijk Limburg, specifiek:

- Limburg voor Limburg. Een maatschappelijk initiatief van Arriva waarmee het leerlingenvervoer van het primair onderwijs naar culturele instellingen in Limburg wordt gestimuleerd.

11. Verdere planning, procedure en uitvoering

- 12 januari 2024: sonderende bespreking concept beleidskader in Statencommissie ESA
- 8 maart 2024: oordeelvormende bespreking definitief beleidskader in Statencommissie ESA
- 5 april: besluitvorming (indien doorgeleid) definitief beleidskader Provinciale Staten

12. Periodieke informatie/sturingsinformatie

X Via Jaarstukken en Begroting

- Paragraaf Projecten
- Paragraaf Financieringen
- Paragraaf Verbonden Partijen
- Paragraaf Bedrijfsvoering
- X Programmaverantwoording

Voortgangsrapportages Regeling grote Projecten

13. Evaluatie

In het coalitieakkoord *Elke Limburg telt!* is afgesproken dat bezien wordt of het College van GS met de gekozen richting en tussentijdse resultaten van het coalitieakkoord in het voorjaar van 2025 op koers ligt.

14. Communicatie

Het door Provinciale Staten vastgestelde beleidskader wordt gepubliceerd op www.limburg.nl.

15. Meegezonden bijlagen

Bijlage 1: Beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' 2024-2027.

CONCEPT – Beleidskader

Cultuur en erfgoed voor iedereen

provincie limburg

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Welke ontwikkelingen spelen er?	5
2. Wat is de maatschappelijke opgave voor Limburg?	6
3. Waarom en op welke wijze kan de Provincie daar een bijdrage aan leveren?	7
3.1. Wettelijke taken en bestuurlijke afspraken.....	7
3.2 Autonome rol	8
Lobby.....	9
4. Wat is de inhoudelijke scope voor de periode 2024 - 2027?	10
5. Wat willen we bereiken (doelen) en hoe meten we onze impact?	11
5.1 Verantwoord werken met data en kennis.....	11
5.2 Doelenboom	12
6. Welke actielijnen onderscheiden we en wat is onze rol daarin?	13
6.1 Cultuur.....	13
6.1.1 Cultuur voor iedereen.....	14
6.1.2 Cultuureducatie met kwaliteit	14
6.1.3 Lokale en regionale cultuur	15
6.1.4 Limburgse Taal	15
6.1.5 Culturele infrastructuur in Noord- Limburg en Midden-Limburg.....	16
6.1.6 Meer aandacht voor werk van eigen bodem.....	16
6.1.7 Stimuleren Limburgse popmuziek.....	16
6.1.8 Jongerencultuur	17
6.1.9 Crowdfunding	17
6.1.10 Ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.....	17
6.2 Erfgoed.....	19
6.2.1. Instandhouding van gebouwd erfgoed.....	20
6.2.2 Archeologie	22
6.2.3 Verhalen en vrijwilligers	22
6.2.4 Digitalisering.....	23
6.2.5 Verbindende kracht van erfgoed.....	24
6.2.6 Europees Erfgoedlabel	24
6.2.7 Ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.....	24
6.3 Het culturele ecosysteem van Limburg	26
6.3.1 Provinciale Musea.....	26
6.3.2 De culturele infrastructuur	27
6.3.3 Erfgoedinstellingen.....	27
6.3.4 Huis voor de Kunsten Limburg.....	28
6.3.5 Filmfonds Limburg.....	28
6.3.6 Coöperatie Erfgoed Limburg.....	29

6.3.7 Schutterij- en gildewezen	29
6.3.8 Limburgse muziekbonden	29
6.3.9 Provinciaal archeologisch depot voor bodemvondsten	30
7. Welke dwarsverbanden liggen er met andere kaders ?	31
8. Organisatie van de uitvoering: slagkracht realiseren en impact maken	32
8.1 Prioriteitstelling, rol en uitvoeringsniveau.....	32
8.2 Middelen en samenwerking	32
8.3 Interne en externe afhankelijkheden.....	33
9. Financiën.....	34
Programmareserve Cultuur	34
Programmareserve Erfgoed, monumenten en archeologie.....	34
Toelichting	35
10. Voortgang, monitoring en bijsturing	37
Wat merkt de Limburger ervan?	37
Bijlagen.....	38
Bijlage 1: Overzicht cultureel ecosysteem van Limburg	38
Bijlage 2: Doelenboom	41

Inleiding

Voor u ligt het nieuwe beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' voor de periode 2024 – 2027. Hiermee hebben wij voor het eerst sinds lange tijd cultuur én erfgoed binnen hetzelfde kader ondergebracht, vanuit de gedachte dat traditie en vernieuwing elkaar kunnen versterken.

Niet alle inwoners van Limburg komen vanzelfsprekend in aanraking met cultuur en erfgoed. Omdat het aanbod onvoldoende toegankelijk is of omdat ze er niet de middelen voor hebben. Dat verdient aandacht omdat er juist in Limburg zoveel is om van te genieten.

De oudste gedateerde archeologische resten van Nederland? Limburg heeft het. Eén van de grootste symfonische orkesten van Nederland? Limburg heeft het. Een levendige volkscultuur met muziekverenigingen en schutterijen? Limburg heeft het. Meer dan 10.000 bijzondere monumenten? Limburg heeft het. En we hebben nog veel meer.

De Provincie Limburg is overtuigd van de intrinsieke waarde van cultuur en erfgoed, maar benadrukt ook de functie die cultuur en erfgoed hebben voor de maatschappij. Zij vormen een verbindende factor in een veranderende samenleving. Wij willen daarom dat cultuur en erfgoed voor elke inwoner van Limburg toegankelijk is. Zodat nog meer Limburgers geraakt worden door kunst, geïntrigeerd raken door ons verleden en mee kunnen doen met het Limburgse culturele leven. Daarom investeren wij in een breed en toegankelijk aanbod op het gebied van cultuur en erfgoed in Limburg.

De Limburgse cultuur is daarnaast ook zichtbaar aanwezig in het openbare leven. Denk aan de Limburgse taal die van jong tot oud door heel Limburg wordt gesproken. Of aan onze monumenten, zoals kerken, kastelen of industrieel erfgoed, die vaak beeldbepalend zijn in het Limburgse landschap. Dit verdient behoud en bescherming. Het is van belang dat de Limburgse geschiedenis zoveel mogelijk toegankelijk is voor inwoners. In het bijzonder voor onze jongeren zodat ons erfgoed niet verloren gaat. En dat ook hier vernieuwing haar weg vindt, bijvoorbeeld in de manier waarop verhalen worden gedeeld en doorgegeven.

In het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt!' hebben wij de opdracht gekregen om deze publieke waarden nader uit te werken in dit kader. Hiermee worden de volgende kaders uit de vorige collegeperiode vervangen:

- Beleidsprogramma Cultuur 2022 - 2023;
- Beleidsprogramma Monumenten 2020 - 2023;
- Beleidsprogramma Archeologie 2020 - 2023;
- Beleidsbrief Erfgoed 2022 - 2023.

1. Welke ontwikkelingen spelen er?

De cultuur- en erfgoed sector komt uit een zware periode. Tijdens de coronapandemie waren er geen voorstellingen om bij te wonen, kwamen vrijwilligers niet bij elkaar, was de interactie met het publiek beperkt en waren er maar zeer beperkt financiële inkomsten. Veel mensen die werkten in de sector zijn daarom noodgedwongen ander werk gaan doen. Nog altijd zitten veel stichtingen, gezelschappen en musea niet op hetzelfde productieniveau of op hetzelfde aantal bezoekers als voor COVID-19. Dat is een zware opgave waaruit de sector de komende jaren hopelijk weer opklimt. De sector kan hierbij putten uit de ervaring die zij heeft opgedaan met het digitaal bereiken en betrekken van publiek in deze periode.

De afgelopen tijd is er steeds meer nadruk komen te liggen op maatschappelijke betrokkenheid van kunst en cultuur. Cultuur is niet enkel de autonome expressie van een maker, maar verhoudt zich tot de ontwikkelingen in de samenleving. We zien makers enerzijds inspelen op grote maatschappelijke thema's en anderzijds ook de lokale samenwerking opzoeken met bewoners, onderzoekers en bedrijven binnen de eigen omgeving. Het debat over 'omstreden' erfgoed vanuit het slavernijverleden is daar eveneens een voorbeeld van.

Daarnaast is sprake van een verdergaande professionalisering in de culturele sector. Een goede bedrijfsvoering is, naast artistieke kwaliteit, voor iedere instelling van belang. De positie van de ZZP'er krijgt meer aandacht en wordt langzaam maar zeker versterkt in de regelingen van het Rijk.

Vanuit het Rijk is oog voor de rust die nu nodig is om de sector te laten herstellen. Het Rijk maakt in 2024 een keuze voor de instellingen die onderdeel worden van de Culturele Basisinfrastructuur (BIS) voor de periode 2025 – 2028. Dit biedt kansen voor ons Limburgse instellingen om rijksmiddelen voor Limburg te benutten. De leidende criteria daarvoor zijn: artistieke kwaliteit, maatschappelijke betekenis, toegankelijkheid, gezonde bedrijfsvoering en geografische spreiding. Wij zullen als Provincie samen met onze culturele instellingen pleiten voor een eerlijkere verdeling van aandacht en middelen naar de regio's en pleiten voor een fundamentele stelselherziening na 2028.

Ruimtelijke ontwikkelingen in Nederland zijn ook van belang voor cultuur en erfgoed. Denk hierbij aan de zogenaamde 'verbouwing van Nederland', waar alle ruimtelijke opgaven bij elkaar komen de komende jaren. Klimaatverandering en verduurzaming zijn opgaven die de sector raken. Denk hierbij aan het verduurzamen van monumenten of het zorgen voor klimaat neutrale theaterproducties of tentoonstellingen. Cultuur en erfgoed krijgt hiermee een belangrijke plek in ruimtelijke ontwikkelingen. Wij zetten hierbij in op het behoud van ons erfgoed. Dit mag niet in transitie verloren gaan, maar moet juist meedoen. Erfgoed als middel of inspiratiebron inzetten in grote landelijke opgaven zoals klimaatadaptatie is een enorme kans. Leren van het verleden om hedendaagse uitdagingen aan te gaan is het doel. Wij laten de komende jaren daarom bewust ruimte open in het beleid om nieuwe dingen te proberen en verrassende samenwerkingen aan te gaan.

Helaas heeft niet iedereen toegang tot cultuur en erfgoed. Soms omdat het niet vanzelfsprekend is, of omdat het niet toegankelijk is. Voor een grote groep mensen in Limburg is cultuur en erfgoed tevens niet betaalbaar. Terwijl cultuur en erfgoed je leven kunnen verrijken en van groot belang zijn voor het welzijn. Het beleidskader 'Samen leven en bestaanszekerheid' zet in op deelname van alle Limburgers aan de samenleving. Via het beleidskader cultuur en erfgoed zetten wij ons in om cultuur en erfgoed toegankelijk te maken voor alle Limburgers. Dat kan door het aanbod toegankelijker te maken voor meerdere doelgroepen, bijvoorbeeld via digitale vormen. Wij gaan ook na wat wij kunnen doen om het aanbod betaalbaar te maken voor deze groep Limburgers.

Tevens zien wij kansen om de uitgangspunten van het Verdrag van Faro toe te passen ten behoeve van de toegankelijkheid van erfgoed. Dit verdrag benadrukt een ander perspectief op erfgoed. De waarde van erfgoed wordt niet bepaald door het historische belang van een plek of object vanuit het perspectief van een expert, maar juist door de Limburger zelf. Iedereen moet daarom mee kunnen doen met het bepalen, bewaren en doorgeven van erfgoed. Daarmee wordt ons erfgoed voor een veel grotere groep Limburgers toegankelijker. We volgen de landelijke ontwikkelingen rondom de implementatie van het Verdrag van Faro op de voet en bekijken in afstemming met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed hoe we deze ontwikkelingen kunnen inzetten voor Limburg.

2. Wat is de maatschappelijke opgave voor Limburg?

Iedere Limburger moet kunnen genieten van onze rijke cultuur met een eigenheid aan tradities en taal. Wij hebben een ontzettend breed cultureel ecosysteem waar we trots op zijn en dat ondanks een zware periode veerkracht heeft getoond. Toch komen niet alle Limburgers vanzelfsprekend in aanraking met cultuur, evenementen of het rijke Limburgse erfgoed. Deels omdat het aanbod onbekend of niet voldoende toegankelijk is. Deels omdat voor veel mensen de bestaanszekerheid onder druk staat.

Onze eerste opgave is om de toegankelijkheid van cultuur en erfgoed te verbeteren en te vergroten voor zoveel mogelijk Limburgers. Als het gaat om toegankelijkheid gaat het niet alleen om de betaalbaarheid, maar ook over de wijze waarop cultuur en erfgoed wordt getoond aan het publiek. Meerdere perspectieven, of nieuwe digitale vormen, spreken een breder publiek aan waardoor de toegankelijkheid wordt vergroot. Daarbij moet traditie hand in hand gaan met vernieuwing zoals we dat nu op sommige plekken al zien.

Voorbeelden waaruit dit blijkt, zijn het Limburgs Museum dat met haar collectie naar de verzorgingshuizen en ziekenhuizen in Limburg gaat of Opera Zuid die de wijk intrekt om daar samen met bewoners een voorstelling te maken. Andere voorbeelden zijn de manieren waarop oude monumenten verduurzaamd worden en hoe we augmented reality gebruiken om het publiek kennis te laten maken met onze archeologische schatten. We maken daarin de verbinding naar het beleidskader 'Samen leven en bestaanszekerheid' en zetten cultuur en erfgoed de komende periode ook in voor het welzijn van onze Limburgers. Daarmee leveren we een bijdrage aan de maatschappelijke opgaven in het beleidskader 'Samen leven en bestaanszekerheid'.

Onze tweede opgave ligt in de spreiding van het aanbod binnen Limburg. Als we namelijk naar het Limburgs cultureel ecosysteem kijken, is er ondanks een groot en divers aanbod, sprake van een sterke concentratie in Zuid-Limburg. Het is onze ambitie om te zorgen voor een breed en toegankelijk aanbod voor héél Limburg. Dit betekent dat wij de komende periode extra zullen investeren in de culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg. Hiervoor zullen wij deze periode € 4 mln. beschikbaar stellen.

De derde opgave is om gevestigde instellingen betere aansluiting en verankering te laten krijgen met het (boven)lokale initiatief op het gebied van erfgoed en cultuur. Naast de gevestigde culturele instellingen wordt cultuur en erfgoed gedragen door tienduizenden vrijwilligers en amateurs. Deze rijkdom aan lokale en regionale cultuur is een Limburgse kracht die vaak ongezien blijft. Wij dagen onze structurele subsidierelaties uit om hiervoor met ideeën te komen en bevorderen samenwerking en kleinschalige evenementen vanuit de samenleving.

De vierde opgave is het behoud van erfgoed voor huidige en toekomstige generaties. Het gaat dan om erfgoed in materiële zin, zowel boven als onder de grond. Maar ook om erfgoed in immateriële zin. Denk hierbij aan de vele Limburgse gewoonten en gebruiken. Dat erfgoed onderdeel uitmaakt van onze leefomgeving wordt door de komst van de Omgevingswet alleen maar bevestigd. Erfgoed is binnen deze wet één van de pijlers van onze leefomgeving. Dat betekent dat erfgoed integraal wordt meegenomen in alle ontwikkelingen die zich voordoen binnen onze leefomgeving. Erfgoed is namelijk van cruciaal belang voor de leefbaarheid in heel Limburg. Daarom zetten wij in op het behoud van ons erfgoed.

De vijfde opgave is het stimuleren van het gebruik en de zichtbaarheid van onze Limburgse taal. Dit is een onderdeel van de Limburgse identiteit die wij in al haar verscheidenheid willen versterken. Daarvoor geldt dat het Rijk de verplichting heeft om ons in deze opgave te ondersteunen.

3. Waarom en op welke wijze kan de Provincie daar een bijdrage aan leveren?

3.1. Wettelijke taken en bestuurlijke afspraken

Op het gebied van cultuur en erfgoed kent de Provincie enkele wettelijke taken. Naast deze wettelijke taken zijn er ook een aantal bestuurlijke afspraken die wij als Provincie hebben gemaakt met derden.

Door uitvoering te geven aan onderstaande wettelijke taken en bestuurlijke afspraken worden de monumentale waarden van onze historische gebouwen zoveel mogelijk behouden voor de toekomst en worden de belangen van ons erfgoed zorgvuldig afgewogen tegenover andere belangen in de leefomgeving. Daarnaast is het onze kerntaak om, samen met het Rijk en de gemeenten, te zorgen voor een sterke culturele basisinfrastructuur.

Wettelijke Taken	Bestuurlijke Afspraken
Provinciaal adviesrecht monumenten	Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur OCW, IPO en VNG
Bevoegd gezag archeologie in ruimtelijk domein (WABO – BRO)	Cultuurconvenant 2021-2024 Ministerie OCW en Cultuurregio Limburg
Instandhouding Provinciaal Depot voor Bodemvondsten	Bestuurlijke afspraken Rijk en provincies inzake restauratie rijksmonumenten
Goedkeuring projectplannen waterschap	Convenant Limburgse Taal
Interbestuurlijk Toezicht (IBT) op gemeenten voor monumenten en archeologie	Samenwerkingsovereenkomst Rijksdienst Cultureel Erfgoed – Erfgoedmonitor
Erfgoed in de POVI-verordening	Samenwerkingsovereenkomst Rijksdienst Cultureel Erfgoed & gemeente Venlo – Kloosterdorp Steyl
Steunpunt Archeologie en Monumentenzorg (SAM)	

Provinciaal adviesrecht

Bij een vergunningaanvraag die betrekking heeft op het (gedeeltelijk) afbreken, het ingrijpend wijzigen of een (gedeeltelijke) reconstructie van een rijksmonument buiten de bebouwde kom kent het college van Gedeputeerde Staten het provinciaal adviesrecht. Op deze manier wordt toegezien op het behoud van monumentale gebouwen en worden erfgoedbelangen zorgvuldig als kernwaarde meegenomen samen met andere belangen in de leefomgeving.

Bevoegd gezag archeologie en provinciaal depot voor bodemvondsten

Hoewel de belangrijkste wettelijke verantwoordelijkheden over archeologie in het ruimtelijk domein bij gemeenten zijn belegd ligt die verantwoordelijkheid ook deels bij de Provincie. Dat geldt voor:

- De vaststelling van Provinciaal Inpassingsplan (PIP);
- Bij verlening ontgrondingsvergunning;
- Bij verlening omgevingsvergunning grote milieu inrichting;
- Bij goedkeuring projectplan Waterschap (bijvoorbeeld voor het ophogen van dijken).

Daarnaast kent de Provincie de wettelijke taak om het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten in stand te houden. Hier worden archeologische vondsten die zijn aangetroffen bij opgravingen binnen de provincie, en de daarbij behorende opgravingsdocumentatie en rapporten, op een verantwoorde wijze opgeslagen.

Interbestuurlijk toezicht monumenten en archeologie

Middels het interbestuurlijk toezicht kijkt de Provincie toe op de wijze waarop gemeenten hun wettelijke taken vanuit de Erfgoedwet uitvoeren. De insteek is preventief toezicht en de helpende hand geven. Indien nodig (bij taakverwaarlozing) ook actief toezicht. De afgelopen periode is geconstateerd dat de naleving van de Erfgoedwet door gemeenten in Limburg onvoldoende is. Dit komt met name door het tekort aan financiële middelen en het gebrek aan deskundigheid en bestuurlijke aandacht. De recent verschenen rapporten van de Inspectie voor Overheidsinformatie en Erfgoed bevestigen dit.

Vanuit het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) gaan wij, in samenwerking met onze partners, een onderzoek uitvoeren om de staat van het erfgoed in Limburg in kaart te brengen. Naar aanleiding hiervan wordt een plan van aanpak opgesteld dat, in de geest van de Agenda Toekomst Toezicht, wordt uitgevoerd.

Bestuurlijke afspraken met het Rijk inzake restauratie rijksmonumenten

In 2015 heeft de Provincie een convenant gesloten met het IPO en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap waarin is vastgelegd dat het Rijk en provincies nauw samenwerken om aan een gebiedsgerichte aanpak voor monumenten invulling te geven. Het borgen van de kwaliteit bij restauraties is hierbij een belangrijk aandachtspunt. De Provincie Limburg ontvangt op basis van deze afspraken een bedrag van het Rijk ter hoogte van € 1,9 mln. per jaar voor de restauratie van rijksmonumenten. Van de provincies wordt verwacht dat zij zich inspannen om dit bedrag van € 1,9 mln. te matchen met eenzelfde bedrag. Dit doen wij als Provincie door de komende periode begrotingsmiddelen in te zetten van € 1,5 mln. per jaar. Deze begrotingsmiddelen worden vrij gemaakt door het beëindigen van de Monulisa Regeling na 2024. Hiermee focussen wij ons op de kerntaak van de provincie die ligt op het gebied van restauratie en niet op onderhoud (zie 6.2.1.1). Daarnaast wordt een bedrag van € 0,4 mln. per jaar (totaal € 1,6 mln.) uit de Programmareserve onttrokken.

Erfgoed en Cultuur in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI)

In de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) zijn voor cultuur en erfgoed de volgende drie provinciale belangen geduid:

- Een divers aanbod van regionale voorzieningen voor sport en cultuur.
- Het behoud en (her)gebruik van cultureel erfgoed en monumenten in hun omgeving (ensembles).
- Een zorgvuldige omgang met en het behoud van archeologische waarden.

Deze belangen tezamen zijn leidend voor het provinciaal handelen bij de beoordeling van gemeentelijke plannen. Daarnaast zijn deze belangen ook richtinggevend in de ambitie om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen cultureel erfgoed en historische structuren een bron van inspiratie te laten zijn voor gebiedseigen ingrepen. Zo willen wij onze archeologische rijkdom verbinden met onze huidige en toekomstige leefomgeving.

De overige bestuurlijke afspraken worden verder toegelicht in hoofdstuk 6.

3.2 Autonome rol

Wij zetten met ons beleid in op de maatschappelijke opgaven die hierboven zijn geschetst. Vanuit onze autonome rol blijven wij investeren in cultuur en erfgoed en zetten wij de komende periode versterkt in op:

- Een toegankelijk en betaalbaar aanbod van cultuur en erfgoed, zodat onze inwoners samen kunnen genieten van de verbindende kracht van cultuur.
- Het ondersteunen van traditie door vernieuwing. Verbreding en vernieuwing zijn noodzakelijk om tradities bij de tijd en aantrekkelijk te houden voor iedereen. Zodoende blijft het verleden van Limburg zichtbaar en wordt kan het door meer mensen worden ervaren.
- Het versterken van de culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg, zodat alle Limburgers in hun eigen omgeving kunnen genieten van een rijk aanbod van cultuur en erfgoed.
- Het waarderen van kleinschalige lokale en regionale cultuur, zodat onze Limburgse vrijwilligers de ruimte krijgen om cultuur en erfgoed zo dicht mogelijk bij onze inwoners te organiseren.
- Het behoud van de Limburgse taal, zodat het Limburgs, in al haar verscheidenheid, een vanzelfsprekende taal blijft voor zoveel mogelijk inwoners van de provincie en aanwezig is in het openbare leven.

- Een heldere en krachtige lobby naar het Rijk, zodat landelijke middelen evenwichtig worden verdeeld over heel het land en meer ten goede komen aan de inwoners van Limburg.

Wij zien ons gesterkt in de keuze voor deze brede opgaven door de vele gesprekken die wij in de aanloop naar dit kader hebben gehad met onze diverse partners en instellingen. Ook zij benoemen de verbindende kracht van cultuur en erfgoed, het vergroten van onze landelijke zichtbaarheid én het betrekken van meer jongeren bij cultuur en erfgoed als belangrijke opgaves voor de komende jaren.

Lobby

Als Provincie Limburg willen wij ook naar buiten toe de Limburgse cultuur en het Limburgse erfgoed uitdragen. Wij willen nog meer bekendheid geven aan wat Limburg is en wat we in Limburg doen.

Onze ambitie is daarom om samen met het Rijk een aantal belangrijke opgaven voor Limburg op te pakken. Dit betekent samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid, maar ook toegang tot landelijke middelen of aandacht voor het Limburgse belang bij nationale beslissingen en standpunten.

Wij zorgen voor een heldere en krachtige boodschap met een duidelijk doel. Hiervoor kaderen wij de onderwerpen waar wij bij het Rijk meer aandacht voor willen. Wij durven keuzes te maken en blijven inzetten op de lobby voor:

- Aandacht voor de regio in het landelijke cultuurbestel.
- Een evenwichtige spreiding van landelijke middelen op het gebied van cultuur en erfgoed.
- De volledige erkenning van ten minste één museum in Limburg als Rijksmuseum.
- Meer financiële steun van het Rijk bij grote monumentale opgaven.
- Samenwerking en financiële ondersteuning voor het behoud van de Limburgse taal.
- De bescherming van het Limburgse schutters- en gildewezen.

4. Wat is de inhoudelijke scope voor de periode 2024 - 2027?

Hier volgt een visualisatie van het ecosysteem en/of onze actielijnen (samenvattende plaat van paragraaf 6).

5. Wat willen we bereiken (doelen) en hoe meten we onze impact?

In deze paragraaf wordt de gewenste maatschappelijke impact, de te bereiken doelen en bijbehorende indicatoren beschreven voor het kader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen'. Alvorens wij de doelenboom van dit kader presenteren, geven wij een aantal algemene overwegingen en uitgangspunten weer.

5.1 Verantwoord werken met data en kennis

Door een actieve en verantwoorde toepassing van data en kennis komen afwegingen transparant in beeld, leren we wat werkt en wat niet en kunnen we tijdig bijsturen. We hanteren daarbij altijd de FAIR principes voor data: vindbaar (Findable), toegankelijk (Accessible), uitwisselbaar (Interoperable) en herbruikbaar (Reusable). Kortom, het werken met data biedt veel kansen voor een transparante, betrouwbare en responsieve manier van werken. Maar net zo belangrijk is dat we een realistisch beeld delen over het werken met data en ook oog hebben voor de risico's en beperkingen:

- Beschikbare data om voortgang te meten. Bij voorkeur meten en weten wij alles. De praktijk laat echter zien dat we soms een geschikte dataset vinden, maar soms ook niet. Of we vinden een dataset die maar gedeeltelijk dekt wat we willen weten. Wanneer we geen, of slechts deels geschikte data vinden, is de consequentie ook dat een 0-meting op korte termijn niet mogelijk is en dus ook dat voortgang lastig meetbaar is. In deze gevallen is een afweging in tijd, capaciteit en middelen nodig om te bepalen hoe we hiermee omgaan en of we een nieuwe dataset willen (laten) ontwikkelen of niet.
- Kritische blik en het belang van duiding. Data kan in de praktijk helaas door allerlei partijen selectief en uit verband worden toegepast. Dat gebeurt soms met opzet, maar vaak uit onwetendheid. Dit zogenaamde 'bevestigingsvooroordeel' uit zich bijvoorbeeld in het leggen van oorzakelijke verbanden tussen data die niet bestaan, omdat er in werkelijkheid alleen een correlatie tussen twee factoren bestaat. Data die worden gepresenteerd zullen we dus steeds kritisch moeten beoordelen en duiden.
- Noodzaak van exact geformuleerde beleidsdefinities. Het werken met data vereist heldere beleidsdefinities. Om iets te meten waarmee je kunt sturen is het nodig dat exact helder is wat er met een term wordt bedoeld. Dat lijkt eenvoudig, maar is het niet. Definities kunnen veranderen op basis van nieuwe inzichten. Juiste en actuele kennis over datasets, die in verschillende sectoren en op Rijks en Europees niveau worden ontwikkeld, is dus van belang voor een betrouwbare toepassing van data. Dat is ook belangrijk voor de samenwerking tussen sectoren en tussen ketenpartners.
- Grenzen aan datawinning. Het werken met data kan ook nieuwe inzichten opleveren. Dit leidt dan vaak weer tot nieuwe wensen voor datawinning. We zullen dan ook kritisch moeten zijn op de zeggingskracht van data en op of deze beleidsrelevant is. Het maken van een zorgvuldige bestuurlijke afweging kent immers veel dimensies die niet altijd in data uitgedrukt kunnen worden. Ook hier is een afweging in tijd, capaciteit en middelen nodig en houden we ook de digitale voetprint van het werken met data voor ogen.
- Lerend, actief en duurzaam en anders beter niet. Deze manier van beleid maken om voortgang te monitoren en om bij te sturen richting de gewenste maatschappelijke impact is alleen nuttig als we data en kennis systematisch en duurzaam als actieve instrumenten gebruiken. Een lerende beleidscyclus ontstaat niet door bij het vaststellen van beleid eenmalig data te gebruiken vanuit een vluchtige blik van kennis en onderzoek. Het vergt van bestuur en ambtelijke organisatie bereidheid om duurzaam te investeren in data en kennis én een lerende houding om zo steeds beter samen te leren wat werkt en wat niet.

Wat betreft de te hanteren indicatoren bij de behorende doelen in de kaders, komen wij in de Voorjaarsnota 2024 met een voorstel. Dit om uit zorgvuldigheid vanuit de bovengenoemde principes deze definitief te kunnen verwerken in onze P&C-cyclus.

5.2 Doelenboom

Wij hebben onze ambities uitgewerkt in een zogeheten ‘doelenboom’, waarin specifieke projecten of activiteiten gerelateerd kunnen worden aan de te behalen doelen (‘output’ en ‘outcome’) waarmee de Provincie een bijdrage levert aan maatschappelijke impact voor Limburg. Dit is een uitwerking van de bijlage 2 van het coalitieakkoord ‘Elke Limburger telt!’. Het kiezen voor doelen en indicatoren vraagt om een zorgvuldige en gedegen aanpak waar wij de komende jaren als data- en kennisbedreven organisatie werk van willen maken. Cultuur en erfgoed draagt immers bij aan de algemene brede welvaart in Limburg.

In de bijlage 2 van dit document is de doelenboom voor dit beleidskader opgenomen.

6. Welke actielijnen onderscheiden we en wat is onze rol daarin?

De in dit kader beschreven ontwikkelingen en opgaven vragen om een nadere uitwerking. Deze uitwerking bestaat uit drie grote actielijnen: cultuur (6.1), erfgoed (6.2) en het culturele ecosysteem (6.3).

6.1 Cultuur

Cultuur stimuleert de (talent)ontwikkeling en zet aan tot creatief en innovatief denken. Het prikkelt mensen en is aanleiding voor reflectie op zichzelf en de maatschappij. Cultuur biedt beleving, herkenning en identiteit. Het biedt ontmoeting, leidt tot onderlinge verbinding en versterkt de sociale cohesie. Genieten van of meedoen met cultuur bevordert het welzijn en de gezondheid. Cultuur is medebepalend voor de leefbaarheid en levendigheid van een regio, stad, wijk of kern.

Toegang tot cultuur is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Het voelen van een afstand tot cultuur kan een drempel zijn waardoor mensen niet meedoen. Terwijl veel mensen cultuur willen bijwonen, bijdragen, bezichtigen, beleven en begrijpen. Dit geldt voor zowel de professionele kunsten als voor de amateurkunsten en om zowel actieve als passieve cultuurparticipatie.

Wij werken daarom aan een beter gebalanceerd professioneel cultuuraanbod voor de hele provincie. De regio Noord- en Midden-Limburg verdient een groter en meer divers cultuuraanbod. De drie provinciale musea blijven belangrijke boegbeelden van en voor Limburg. Voor het Limburgs Museum zien wij een meer centrale rol in het uitdragen van de Limburgse taal en identiteit.

Wij zetten tevens in op kansengelijkheid voor jongeren en kinderen door cultuureducatie op scholen te stimuleren. Kinderen maken op school door cultuureducatie vaak voor het eerst kennis met cultuur. Interesses worden ontwikkeld en talenten komen boven drijven.

De amateurkunstensector vormt een even wezenlijk onderdeel van de cultuursector in Limburg. Veel mensen komen in aanraking met cultuur doordat zij lid zijn van een amateurkunstenvereniging. De kracht, inzet en passie van amateurs en vrijwilligers zijn een zichtbare eigenheid van Limburg en dragen wezenlijk bij aan het gemeenschapsgevoel en aan de ontwikkeling van de eigen en de gezamenlijke identiteit. Aandacht voor toekomstbestendigheid van amateurkunstenverenigingen en vrijwilligers blijft van groot belang om laagdrempelige cultuurparticipatie te laten blijven bestaan.

Daarnaast zorgen de vele culturele festivals en evenementen in Limburg voor ontmoeting en dragen zij bij aan de levendigheid van wijken of kernen. We moedigen de betrokkenheid van vrijwilligers hierbij aan. De komende periode bieden wij daarnaast perspectief en continuïteit aan grote volksculturele evenementen die niet jaarlijks plaatsvinden. Daarbij verliezen we ook de kleinere, lokale initiatieven niet uit het oog.

Dit hoofdstuk is een verdere uitwerking van hoofdstuk 6 uit de Programmabegroting 2024 'Cultuur en erfgoed voor iedereen', specifiek onderdeel 6.1 'Cultuur'.

6.1.1 Cultuur voor iedereen

Iedereen verdient het om toegang te hebben tot cultuur omdat cultuur in al haar vormen bedoeld is om te verbinden en niet om te verdelen. Een betere toegang bereiken we niet alleen door te zorgen voor een evenwichtige culturele spreiding en door cultuur dichtbij onze inwoners te organiseren, maar willen we ook bereiken door cultuur toegankelijk te maken voor Limburgers die minder te besteden hebben.

Wat gaan wij doen?

- Wij onderzoeken samen met gemeenten, fondsen en andere partners hoe we de betaalbaarheid van het door ons gesubsidieerde culturele aanbod met gerichte maatregelen kunnen verbeteren.
- Wij stimuleren onze subsidierelaties om hun aanbod ook toegankelijk te maken voor inwoners die minder te besteden hebben. Daarnaast zijn wij met onze provinciale musea in gesprek over gratis toegang voor kinderen onder de 12.
- Wij werken samen met het Jeugdfonds Sport en Cultuur en het Volwassenenfonds Sport en Cultuur om de toegankelijkheid van cultuur verder te vergroten.
- Wij ondersteunen ideeën die de participatie van groepen Limburgers in de samenleving bevorderen. We werken hierbij samen met het beleidskader Samen leven en Bestaanszekerheid.
- Wij onderzoeken de mogelijkheid om een Limburgse cultuurmonitor op te stellen, zodat de impact van cultuur (beleving en betekenis) voor Limburgers inzichtelijk wordt.

6.1.2 Cultuureducatie met kwaliteit

Wij vinden het belangrijk dat kinderen in het primair en voortgezet onderwijs in aanraking komen met cultuur en erfgoed. Juist ook voor kinderen die hier door omstandigheden minder snel mee in aanraking komen. Wij stimuleren daarom cultuureducatie op scholen in Limburg. Dankzij deze lessen doen zij kennis op over cultuur als fenomeen en als expressiemiddel, ontwikkelen zij culturele en creatieve vaardigheden en talenten.

De uitvoering van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) vindt plaats middels een regionale aanpak via (zes) centrale gemeenten en zes culturele organisaties, de zogenoemde penvoerders. De penvoerders dragen zorg voor de uitvoering van het programma overeenkomstig haar goedgekeurde aanvraag binnen de landelijke deelregeling Cultuureducatie met Kwaliteit (2021-2024).

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft aangekondigd het programma Cultuureducatie met Kwaliteit vanaf 2025 wederom te verlengen voor een periode van 4 jaar. Wij ondersteunen dit initiatief en matchen de Rijksbijdrage voor deze periode. In de uitvoering zetten wij regionale aanpak voort.

Wat gaan wij doen?

- Wij continueren in 2024 de ondersteuning van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit in de huidige vorm. Wij matchen in dit laatste jaar de Rijksgelden met € 630.000. De overige matching vindt plaats door de centrumgemeenten.
- Wij ondersteunen het programma Cultuureducatie met Kwaliteit voor de periode 2025 – 2028 door, samen met gemeenten, eveneens de Rijksbijdrage te matchen.
- Wij stimuleren de penvoerders binnen dit programma om aansluiting te zoeken bij BIS-instellingen.
- Het Huis voor de Kunsten Limburg vervult binnen haar werkplan hierbij een ondersteunende, adviserende of verbindende rol, naar behoefte en in afstemming met de penvoerders.
- Wij zetten de samenwerking 'Limburg voor Limburg' met Arriva voort waarmee het leerlingenvoer van het primair onderwijs naar de culturele instellingen in Limburg wordt gestimuleerd.

6.1.3 Lokale en regionale cultuur

In veel Limburgse dorpen zijn bijzondere monumenten, interessante verhalen en culturele evenementen te vinden. Het zijn juist deze minder bekende voorbeelden die aan iedereen laten zien wat Limburg is en wat Limburgers kunnen.

Om cultuur nog beter over Limburg te spreiden en zo dicht mogelijk bij onze inwoners te organiseren, willen wij de komende jaren meer ruimte geven voor lokale en regionale cultuur. Deze vorm van cultuur, die alleen kan bestaan dankzij de inzet van talloze vrijwilligers en leidt tot ontmoeting en verbinding, willen wij in deze periode op diverse manieren ondersteunen.

Wat gaan wij doen?

- Wij ondersteunen, in samenwerking met het beleidskader Samenleven en Bestaanszekerheid, voor de periode 2024 – 2027 bovenlokale evenementen die uiting geven aan lokale en regionale cultuur.
- Wij ondersteunen voor de periode 2024 – 2027 grotere festivals en evenementen die bijdragen aan de lokale en regionale cultuur van Limburg.
- Wij richten daarnaast een nieuwe voorziening in voor grote beeldbepalende volksculturele evenementen die terugkerend doch niet jaarlijks plaatsvinden. Dit betreft het Draaksteken in Beesel, de Passiespelen in Tegelen, de heiligdomsvaarten in Maastricht en Susteren en het WMC in Kerkrade. Wij verkennen daarbij in de komende bestuursperiode in hoeverre structurele financiering mogelijk is.

6.1.4 Limburgse Taal

De Limburgse taal is één van de belangrijkste dragers van de Limburgse cultuur en identiteit. We willen dat het Limburgs, in al haar verscheidenheid, een herkenbare taal wordt voor zoveel mogelijk inwoners van de provincie en dat er aandacht is voor inclusiviteit. De Limburgse taal moet een open en positieve toevoeging zijn aan de identiteit van Limburg. Belangrijk hierbij is dat de Limburgse taal aanwezig is in het openbare leven.

Kinderen en jongeren hebben daarbij, in navolging van de adviezen van de Raad van Europa, onze bijzondere aandacht. Zij houden het Limburgs levend voor de toekomst. Daarom werken wij samen met het onderwijs en de kinderopvang. We willen de betrokkenheid van gemeenten en het Rijk hierin verder versterken.

Uit de inputsessie met Provinciale Staten op 1 december 2023 is gebleken dat er niet voldoende draagvlak is om de Limburgse taal op te schalen naar de erkende Deel III status. De huidige Deel II status biedt nog voldoende ruimte en kansen voor versterking. Er is structureel jaarlijks € 1,1 mln. per jaar beschikbaar voor Limburgse Taal.

Wat gaan wij doen?

- Het jaar 2024 benutten wij om met gemeenten, deskundigen, het onderwijs, andere partijen in het veld tot een aanpak te komen die bijdraagt aan het behoud van de Limburgse taal waarbij specifiek aandacht is voor onderwijs en kinderopvang.
- Wij ondersteunen een bewustwordingscampagne van de Limburgse taal en hebben daarbij aandacht voor alle leeftijden, de identiteit van de Limburgse cultuur en Limburgse boegbeelden. Elke Limburger telt.
- Wij ondersteunen nieuwe projecten die het Limburgs als levende taal op bijzondere wijze onder de aandacht brengen bij het grote publiek.
- Wij continueren onze bijdrage aan de grote carnavalsevenementen en leedjeskonkoerse die in het teken staan van de Limburgse taal en die van betekenis zijn voor heel Limburg.
- Wij gaan het gesprek aan met het Rijk ten aanzien van een structurele ondersteuning als aanvullende impuls op het Convenant Limburgse taal (2019).
- Wij werken samen met partijen in het veld om de hierboven genoemde beleidsdoelen te helpen realiseren en denken daarbij aan het Hoes veur 't Limburgs en het Limburgs Museum.

6.1.5 Culturele infrastructuur in Noord- Limburg en Midden-Limburg

Binnen het culturele ecosysteem van Limburg (zie onder 6.3) werken wij aan een goede balans over de hele provincie Limburg. De afgelopen jaren is geconstateerd dat het culturele aanbod in Noord-Limburg en Midden-Limburg in omvang en in verscheidenheid achterblijft ten opzichte van het culturele aanbod van Zuid-Limburg.

De komende jaren spannen wij ons in om dit verschil, samen met onze partners en andere overheden, kleiner te maken. Zo zorgen we ervoor dat alle Limburgers in hun eigen omgeving kunnen genieten van cultuur en erfgoed en dragen we bij aan het blijvend bevorderen van het culturele klimaat in dit deel van Limburg.

Wat gaan wij doen?

- Met de Nadere Subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025 - 2028 sturen wij op een groter cultureel aanbod in Noord- Limburg en Midden-Limburg en bieden wij ruimte voor de ondersteuning van meer culturele instellingen in deze regio.
- Om de infrastructuur in Noord- Limburg en Midden-Limburg nog meer te versterken organiseren wij samen met de regio een groeiplan voor Noord-Limburg en Midden-Limburg. In dit groeiplan verkennen we hoe wij meerjarige ondersteuning kunnen inrichten van andere culturele organisaties c.q. collectieven met ontwikkelpotentieel in de regio Noord- en Midden-Limburg. Hiervoor reserveren wij € 4 mln. voor de periode 2024-2027.
- Wij versterken de positie van cultuur in Noord- en Midden-Limburg richting het Rijk door Limburg te presenteren als één cultuurregio.

6.1.6 Meer aandacht voor werk van eigen bodem

In Limburg wonen en werken heel veel getalenteerde professionals en gepassioneerde vrijwilligers. Zij maken voorstellingen, films en nog veel meer dingen die anderen kunnen ontroeren of juist even hun zorgen kunnen doen laten vergeten.

Als Provincie Limburg stimuleren wij dat nog meer Limburgers kennis (kunnen) nemen van deze cultuuruitingen van eigen bodem en dat makers zich gewaardeerd voelen voor hun bijdrage aan hoe rijk onze Limburgse samenleving is. Juist door onze individuele makers meer te waarderen, versterken we namelijk het brede culturele aanbod in Limburg.

Wat gaan wij doen?

- Wij gaan in gesprek met de daartoe toegeruste partijen uit onze culturele infrastructuur hoe wij meer belangstelling kunnen genereren voor Limburgse kunst, bijvoorbeeld in de vorm van Limburgse kunstprijzen.
- Wij zullen als Provincie Limburg zelf ook een ambassadeur zijn voor de Limburgse cultuursector.

6.1.7 Stimuleren Limburgse popmuziek

Popmuziek is een goed voorbeeld van cultuur die voor iedereen is. Als Provincie Limburg vinden we het daarom belangrijk dat aankomend en gevestigd Limburgs talent in de popmuziek de ruimte krijgt om zich verder te ontwikkelen en zich aan een breed publiek te presenteren.

In samenwerking met onze partners zetten wij ons in om de Limburgse popcultuur zichtbaar te maken en om de sector verder te laten groeien. Zodat met name jonge muzikanten voldoende kansen en goede begeleiding krijgen.

Wat gaan wij doen?

- Wij gaan in gesprek met de stichting Pop in Limburg over een bijdrage (van maximaal € 400.000) aan een nog op te richten fonds voor de Limburgse popsector, gericht op ontwikkeling, onderwijs, productie- en presentatiemogelijkheden.

- Wij leggen hierbij waar mogelijk een koppeling met onze opgave op het gebied van de Limburgse taal.

6.1.8 Jongerencultuur

Cultuur is belangrijk voor iedereen. Met name voor jongeren speelt cultuur een belangrijke rol. Cultuur is belangrijk voor de ontwikkeling en vorming van jongeren. Het helpt ze zelfbewust en creatief te worden. Cultuur helpt jongeren te wereld beter te begrijpen en een eigen identiteit en mening te vormen.

Wij hebben als provincie daarom niet alleen aandacht voor traditionele vormen van cultuur, zoals klassieke muziek en beeldende kunst, maar bieden ook ruimte aan nieuwe vormen van cultuur. Jongeren die bezig zijn met vormgeving, muziek of literatuur, gebruiken vaak verschillende digitale vormen om kunst te creëren. Deze nieuwe, digitale cultuurvormen, lijken de traditionele cultuurvormen niet te verdringen, maar vullen elkaar juist aan en versterken elkaar.

Wat gaan wij doen?

- Wij stimuleren het creëren van digitale vormen van kunst en cultuur, omdat zo een nieuw publiek wordt bereikt en een nieuwe doelgroep deel kan nemen aan de Limburgse cultuur.
- Wij stimuleren jongere vormen van cultuur, zoals (break)dance, street art en slam poetry uit de urban arts.
- Wij hebben oog voor de samenwerking tussen nieuwe en oude vormen van cultuur.
- Daar waar mogelijk maken wij de verbinding met de beleidskaders Samen leven en bestaanszekerheid en het beleidskader werken aan een toekomstbestendige economie t.b.v. de problematiek rondom voortijdige schoolverlaters/NEET jongeren.

6.1.9 Crowdfunding

Wij geloven in cultuur die voor en door Limburgers wordt gemaakt. Dat zorgt voor draagvlak. Wij dagen daarom culturele instellingen, Limburgse makers en vrijwilligers uit om samen cultuur te maken en ondersteunen projecten die vanuit de samenleving ontstaan.

We doen dit door een samenwerking met het platform www.voordekunst.nl. Dit platform biedt via crowdfunding initiatiefnemers op laagdrempelige wijze de kans om financiering te genereren voor een project en zorgt ervoor dat een breed publiek wordt bereikt. Zo stimuleren wij cultureel ondernemerschap en belonen wij culturele projecten die een breed maatschappelijk draagvlak hebben.

De afgelopen periode is deze vorm van financiering succesvol gebleken. Limburgers zijn gulle gevers. In 2023 hebben meer dan 25 campagnes hun streefbedrag opgehaald en is elke € 1 van de Provincie Limburg door de Limburgers vermenigvuldigd met € 3,40.

Wat gaan wij doen?

- Wij zetten onze samenwerking met het platform www.voordekunst.nl voort en vullen succesvolle campagnes vanaf 70% van hun streefbedrag aan met een maximum van € 10.000 per project. Wij verstrekken hiervoor in totaal een bedrag van € 1 mln. aan het platform, dat de bijdragen aan projecten verstrekt.

6.1.10 Ruimte voor nieuwe ontwikkelingen

Er kan een hoop gebeuren of veranderen in vier jaar tijd, zeker in een sector als cultuur die het bijna als haar opdracht ziet om in dialoog te staan met de samenleving. Dat hebben we in 2020 bijvoorbeeld kunnen zien tijdens de pandemie en zien we de komende jaren misschien wel met de opkomst van het massale gebruik van kunstmatige intelligentie.

Daarom reserveren wij, in lijn met onze ambitie om cultuur en erfgoed te verbinden met maatschappelijke opgaven en open te staan voor verrassende samenwerkingen, nadrukkelijk ruimte

om ontwikkelingen te ondersteunen waarmee wij nieuwe vormen van cultuur mogelijk maken of waarbij cultuur wordt gebruikt als middel om mensen te verbinden of maatschappelijke problemen op te lossen. De ondersteuning van reguliere voorstellingen en producties valt hier buiten.

Wat gaan wij doen?

- Wij staan open voor het ondersteunen van veelbelovende nieuwe ontwikkelingen op het gebied van cultuur die aansluiten bij de overkoepelende doelen van dit kader en informeren Provinciale Staten waar nodig per mededeling portefeuillehouder over de via deze weg ondersteunde ontwikkelingen.
- Wij stimuleren de samenwerking met het bedrijfsleven in de financiering van veelbelovende nieuwe ontwikkelingen en trekken indien mogelijk samen met gemeenten op.
- We spelen in op incidentele kansen of maatschappelijke ontwikkelingen waarbij cultuur wordt ingezet als middel om maatschappelijke problemen op te lossen, bijvoorbeeld als onderdeel van de gebiedsgerichte wijkaanpak van het kader Samenleven en Bestaanszekerheid.

6.2 Erfgoed

Erfgoed wordt vaak gezien als dat wat Limburg écht Limburgs maakt. Erfgoed is overal en geeft kleur aan de omgeving. In onze provincie worden bijzondere archeologische vondsten gedaan die samen met het landschap, de tradities en monumenten het verhaal vertellen over waar wij vandaan komen, wie we zijn en hoe we ons ontwikkelen. Het is een belangrijke voedingsbron voor onze identiteit en draagt bij aan de leefbaarheid van onze omgeving.

Limburgers zijn met recht trots op hun rijke geschiedenis vol met tradities. Deze tradities en gebruiken zijn diep geworteld in de samenleving en worden van generatie op generatie overgedragen. Zonder de onvoorwaardelijke steun van talloze vrijwilligers en professionals kan het erfgoed niet blijven bestaan. Zij zijn voor het behoud en de beleving van ons erfgoed onmisbaar.

Ons erfgoed is van iedereen. De waarde van erfgoed wordt niet alleen bepaald door het historische belang van plekken of objecten, maar ook door de mensen die daar betekenis aan geven. Limburg wordt meer divers, niet alleen in de samenstelling van de bevolking, maar ook in haar culturele uitingen. Iedereen moet daarom mee kunnen doen met het bepalen, bewaren en doorgeven van erfgoed. Dit betekent dat er in het bepalen van de waarde van erfgoed een veel grotere rol is weggelegd voor alle Limburgers. Hiermee sluiten wij aan bij de ontwikkelingen van het Verdrag van Faro (2005).

Traditie en vernieuwing gaan hand in hand. Erfgoed zorgt voor herkenbaarheid in een snel veranderende omgeving en blijft relevant door met de tijd mee te gaan en ruimte te bieden aan nieuwe initiatieven. Het levend en toegankelijk houden van erfgoed is een taak van ons allemaal. Erfgoed verbindt en brengt mensen samen. In een tijd van groeiende tegenstellingen is de verbindende kracht van erfgoed van groot belang. Het is belangrijk dat zo veel mogelijk mensen in aanraking kunnen komen met erfgoed en het kunnen beleven. Erfgoed moet daarom toegankelijk zijn voor iedereen. Letterlijk, maar ook in de manier waarop verhalen verteld worden moeten diverse doelgroepen zich kunnen herkennen.

Naast het beschermen en behouden van het erfgoed, is het verduurzamen van erfgoed essentieel om het te behouden voor de toekomst. Daarnaast benutten we de kracht van erfgoed voor ontwikkelingen binnen de leefomgeving. Nederland kent een aantal grote opgaven, zoals de energietransitie, de woningbouwopgave of de landbouwtransitie. Erfgoed is hierin geen belemmering maar een inspiratiebron voor visie- en planvorming. Ook dat is de verbindende kracht van erfgoed.

Dit hoofdstuk is een verdere uitwerking van hoofdstuk 6 uit de Programmabegroting 2024 'Cultuur en erfgoed voor iedereen', specifiek onderdeel 6.2 'Erfgoed'.

6.2.1. Instandhouding van gebouwd erfgoed

6.2.1.1 Restauratieopgave en gebiedsgerichte aanpak

Onze ambitie deze bestuursperiode is om het monumentaal erfgoed in Limburg met een urgente restauratieopgave weer in goede staat te krijgen. Dit doen we om de monumenten voor de toekomstige generaties in stand te houden. Hiermee bereiken we dat zoveel mogelijk Limburgers monumentaal erfgoed (blijven) beleven en dat het verhaal van onze geschiedenis zichtbaar aanwezig blijft in ons landschap, kernen en steden. Het zijn immers kenmerken van de bijzondere religieuze en industriële geschiedenis van Limburg. Op deze manier behoudt erfgoed zijn centrale plek binnen de samenleving.

We zien echter dat restauratieopgaven voor eigenaren steeds complexer worden. Vaak is sprake van meerdere belangen bij de instandhouding van een monumentaal pand, zeker als we kijken naar de omgeving waar een monument zich bevindt. Het gaat soms zelfs om hele monumentale wijken die voor een opgave staan om te transformeren naar de toekomst. Dit vraagt om een gebiedsgerichte aanpak waarbij meerdere opgaven spelen en meerdere partijen betrokken zijn. Slimme verbindingen leggen en op een zo vroeg mogelijk moment in het proces betrokken worden is daarbij van belang. Dit vraagt om een actieve houding en meer faciliterende rol, een rol als zogenaamde 'gebiedsregisseur' of 'gebiedsmakelaar'.

Wat gaan wij doen?

- Wij blijven ondersteuning geven aan zowel rijks- als gemeentelijke monumenten met een urgente restauratieopgave. We geven daarmee uitvoering aan de bestuurlijke afspraken tussen het Rijk en de provincies op het gebied van het terugdringen van de restauratieopgave. Hier valt de categorieën industrieel erfgoed tevens onder.
- Wij reserveren een bedrag uit de Programmareserve voor erfgoed, monumenten en archeologie specifiek voor kerken, gelet op de omvang van deze categorie die restauratie behoeft.
- Wij stimuleren het betrekken van de lokale gemeenschap, het toegankelijk maken van monumenten voor een breed publiek en het vertellen van het verhaal van het betreffende erfgoed vanuit de overtuiging dat monumenten betekenis hebben voor de hele gemeenschap.
- Wij focussen op de kerntaak van de Provincie die ligt op het gebied van restauratie en niet op onderhoud. Daarom beëindigen wij de Monulisa regeling na 2024 met 2024 als overgangsjaar voor SIM-beschikkingen die in 2023 en eerdere jaren zijn afgegeven door het Rijk. De hiervoor beschikbare middelen op de Provinciale begroting worden enkel ingezet voor restauratie.
- Wij verbeteren de erfgoedmonitor kwalitatief met gegevens over de staat van onderhoud van Limburgse rijksmonumenten (niet zijnde woonhuizen) voor Limburg zodat het instrument en de gegevens beter kunnen worden gebruikt en ingezet.
- Wij onderzoeken de mogelijkheid om de monitor uit te breiden met aanvullende gegevens, bijvoorbeeld op het gebied van klimaat, energie en duurzaamheid.

6.2.1.2 Duurzaamheid

De instandhouding van erfgoed gaat verder dan alleen onderhoud en restauratie. Het verduurzamen van monumenten is essentieel om het erfgoed voor de toekomst te behouden. Het is belangrijk dat ook deze gebouwen toekomstbestendiger en energiezuiniger worden. Het verduurzamen van monumentaal erfgoed is maatwerk, omdat elk monument anders is. Bij elke ingreep aan een monument moet namelijk rekening worden gehouden met de monumentale waarde van het gebouw. Het is belangrijk de balans te bewaken tussen verduurzaming en het in standhouden van de cultuurhistorische waarde.

Wat gaan wij doen?

- Duurzaamheid maakt daarom onderdeel uit van alle verschillende instrumenten op het gebied van gebouwd erfgoed in de periode 2024-2027.

6.2.1.3 Herbestemming van ensembles en ErfgoedLAB

Monumenten een nieuwe functie geven, ofwel herbestemmen, is voor eigenaren vaak complex. Met name bij monumenten die onderdeel uitmaken van een zogenaamd 'ensemble'. Een ensemble bestaat uit gebouwen en groene structuren die vanuit historisch gebruik samenhangen en een geschiedenis delen. Bijvoorbeeld een kasteel met bijbehorende tuin, park, bossen, landerijen, visvijvers en boomgaarden. Op dit soort plekken spelen meerdere vraagstukken tegelijk. Denk aan transities gerelateerd aan energie, landbouw, wonen en klimaatadaptatie. Dit vraagt om casusgerichte ondersteuning met de inzet van onder andere expertise en financiële middelen.

Deze inzet van expertise faciliteren wij via het ErfgoedLAB. Binnen dit 'living lab' worden geselecteerde erfgoed casussen door een team van externe experts ondersteund bij (her)bestemmingsvraagstukken. Het ErfgoedLAB plaatst de casusvragen altijd in een bredere fysieke en sociale context. Daarnaast is het ErfgoedLAB een actief platform voor kennisdeling over de benutting van erfgoedensembles voor de actuele transitieopgaven in het landelijk en stedelijk gebied.

Wat gaan wij doen?

- Wij continueren het instrument ErfgoedLAB voor de ondersteuning van herbestemmingsopgaven van erfgoedensembles. Hiermee bouwen we de ingezette platformfunctie, kennisdeling en ondersteuning van erfgoedcasussen met expertteams verder uit.
- Wij bouwen het kennisnetwerk rond het belang van erfgoed in ruimtelijke opgaven verder uit.

6.2.1.4 Grote en complexe opgaven ten aanzien van monumenten

De afgelopen periode is er specifieke aandacht geweest voor een aantal grote monumentale opgaven die bijzonder zijn in hun soort, namelijk voor Abdij Rolduc in Kerkrade, Kloosterdorp Steyl in Venlo, St. Anna in Venray en het Romeins badhuis in Heerlen. Hiervoor zijn provinciale middelen vrijgemaakt. De opgaven worden echter steeds complexer. Het vinden van een duurzame functie voor met name grote monumentale gebouwen is in deze tijd geen sinecure. Dit vraagt om steeds meer maatwerk en flexibiliteit, zeker als je de cultuurhistorische waarden van een monument zoveel mogelijk in stand wilt houden.

De komende periode zullen deze projecten nog voor moeilijke keuzes en opgaven komen te staan. Het is dan ook van belang om, aanvullend op de inzet van gemeenten, te blijven inzetten voor een heldere en krachtige lobby.

Samen met het Rijk, de gemeente, eigenaren en betrokken partijen in het veld blijven wij ons deze periode inspannen voor de duurzame instandhouding en om deze grote monumentale opgaven goed over te dragen aan toekomstige generaties. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de opgave rondom het voormalige ENCI-complex in Maastricht.

Wat gaan wij doen?

- De komende jaren ondersteunen wij vanuit de Programmabegroting gericht enkele grote restauratie opgaven in Limburg waaronder:
 - Kloosterdorp Steyl: € 1 mln.
 - St. Anna in Venray: € 2 mln.
 - Abdij Rolduc: € 2,4 mln.
 - Romeins museum de Thermen Heerlen € 1 mln.
- Wij staan ook deze periode klaar om ons voor grote en complexe opgaven ten aanzien van monumenten sterk te maken richting het Rijk en eventuele cofinanciering te labelen aan nieuwe projecten. Hiervoor reserveren wij € 2 mln. uit de Programmareserve Erfgoed, monumenten en archeologie.

6.2.1.5 Restauratiekwaliteit

Wij zetten ons actief in voor de instandhouding van Limburgse gemeentelijke- en rijksmonumenten. De werkzaamheden moeten strekken tot instandhouding van het monument of het zelfstandig onderdeel daarvan. Ze moeten sober, doelmatig en technisch noodzakelijk zijn én gericht

op maximaal behoud van monumentale waarden. De landelijke richtlijnen voor restauratiekwaliteit opgesteld door de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM) zijn hierbij het uitgangspunt. De restauratiekwaliteit kan alleen geborgd worden door deskundigheid en vakmanschap. Het belang van goed geschoolde arbeidskrachten in de restauratiesector wordt hierbij benadrukt.

Werkzaamheden aan monumenten vereisen een zorgvuldige toets of de monumentale waarden voldoende worden gerespecteerd. Iedere ingreep, hoe klein dan ook, kan de cultuurhistorische waarden aantasten.

Wat gaan wij doen?

- Samen met de Monumentenwacht Limburg en de Rijksdienst bepalen wij hoe wij beter grip kunnen houden op restauratiekwaliteit van gesubsidieerde projecten.

6.2.2 Archeologie

Limburg heeft een unieke geschiedenis en erfgoed die niet alleen bewaard, maar ook gekoesterd en gedeeld moet worden. Daarom zijn wij zuinig op onze archeologische resten en spannen we ons in om onze bijzondere vondsten te delen met een breed publiek en te verbinden met de grote verhalen van Limburg.

De periode van 2024 - 2027 biedt een kans om nieuwe, digitale technologie in archeologisch onderzoek toe te passen. Denk bijvoorbeeld aan een project als de Archeoroute, dat gebruik maakt van augmented reality om de toegankelijkheid en beleving van Limburgs archeologisch erfgoed te verbeteren of het inzetten van citizen science waarbij vrijwilligers online vanuit huis satellietbeelden analyseren en mogelijke vondstplekken aanwijzen.

Wij willen bijdragen aan een omgeving die bevorderlijk is voor innovatie, samenwerking en duurzaam behoud. Wij willen archeologisch erfgoed niet alleen behouden en eren, maar ook het eigenaarschap tussen de gemeenschap en haar verleden versterken. De verhalen over ons archeologisch erfgoed komen het best tot hun recht in hun lokale context. Vele vrijwilligers zijn hierbij betrokken en leveren hun bijdrage aan het behoud van deze vondsten en verhalen. De komende periode zetten wij daarom vooral in op het publieksbereik en publieksparticipatie van archeologie in een lokale context.

Wat gaan wij doen?

- Wij geven uitvoering aan onze wettelijke taken op het gebied van archeologie conform paragraaf 3.1 van dit kader. Zie tevens paragraaf 6.1.9 voor de doelen van Provinciaal archeologisch depot voor bodenvondsten.
- Wij onderzoeken samen met gemeenten de behoefte om de archeologische kennis binnen Limburg te versterken door de inzet van regio-archeologen.
- Wij zetten onze ondersteuning aan archeologische projecten gericht op publieksbereik voort om de kennis over en het behoud van bijzondere Limburgse artefacten te stimuleren en om vrijwilligers te betrekken bij onderzoek.
- Wij blijven de komende jaren gericht de gemeentelijke samenwerking in het kader van de Via Belgica ondersteunen middels een subsidie van maximaal € 80.000 per jaar via de inzet van de Programmareserve Erfgoed, monumenten en archeologie.
- Wij vinden het belangrijk om archeologische resten in hun oorspronkelijke omgeving aan het publiek te tonen. Wij hebben daarom besloten de publieksfunctie van de Vondst te beëindigen. Daarnaast verkennen wij de komende periode de mogelijkheden voor duurzame huisvesting van het depot waarbij de publieke toegankelijkheid van het depot een randvoorwaarde is.

6.2.3 Verhalen en vrijwilligers

Wij willen ons Limburgse erfgoed niet alleen behouden en beschermen, maar ook toegankelijk maken voor een zo breed mogelijk publiek. Het verleden is namelijk een sleutel om het heden beter te begrijpen en kan voor onze inwoners bijdragen aan een gevoel van thuis.

In de komende periode ondersteunen wij daarom projecten die onbekende, onderbelichte of verdwijnende onderdelen van Limburgs erfgoed op een vernieuwende of verrassende wijze onder de aandacht brengen van een breder publiek. Hiermee willen we onze geschiedenis onder andere zichtbaar maken in de publieke ruimte, zodat alle Limburgers op een laagdrempelige wijze kennis kunnen maken met het bijzondere erfgoed van onze streek.

Een ander belangrijk onderdeel van onze inzet is het versterken van de positie van vrijwilligers, omdat zij de hart en ziel van het Limburgs erfgoed vormen en een belangrijke schakel zijn in het vertellen van het verhaal van Limburg.

Door vrijwilligers meer te waarderen en meer te ondersteunen belonen we het eigenaarschap dat deze groep laat zien en benutten we de grote kracht van deze sector. Daarbij werken we op deze manier toe naar een meer inclusieve rol van de gemeenschap bij het behouden van erfgoed.

Wat gaan wij doen?

- Wij werken samen met het beleidskader 'Samenleven en Bestaanszekerheid' aan een Actieplan Vrijwilligers om vrijwilligerswerk over de hele breedte beter te faciliteren en aantrekkelijker maken.
- Wij bekijken als onderdeel hiervan ook wat wij als bovenlokale overheid kunnen doen om organisatoren van evenementen die last hebben van onnodig belastende regels te helpen, bijvoorbeeld door in gesprek te gaan met andere overheden.
- Wij zetten onze ondersteuning aan projecten gericht op publieksbereik voort, om de kennis over en het behoud van ons rijke en diverse erfgoed te bevorderen. Hierbij hebben we ook specifieke aandacht voor het klein Limburgs erfgoed en immateriële erfgoed van Limburg.
- Wij vernieuwen de samenwerking met de Stichting Liberation Route Europe, als voorbeeld van hoe erfgoed zichtbaar gemaakt kan worden in de publieke ruimte en reserveren hiervoor van 2024 t/m 2027 jaarlijks € 15.000 uit de Programmareserve Erfgoed, monumenten en archeologie.

6.2.4 Digitalisering

Dankzij ons beleid van de afgelopen jaren is Limburg uitgegroeid tot een voorloper op het gebied van het duurzaam digitaliseren van erfgoederen. Hierdoor wordt ons erfgoed toegankelijker voor alle Limburgers en kunnen onze bijzondere collecties gevonden, gezien en gebruikt worden vanuit het gemak van je eigen huiskamer. Een goed voorbeeld hiervan is Ons Limburgs Museum, een online museum waarin je onder andere de museumcollectie kunt bekijken.

Wij blijven deze ontwikkelingen de komende jaren ondersteunen, omdat deze opgave niet enkel door individuele instellingen kan worden volbracht, maar vraagt om een gezamenlijke inspanning van het gehele netwerk. Hierbij werken wij samen met landelijke partners zoals het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE).

Wat gaan wij doen?

- Wij stimuleren de hele sector om digitalisering verder toe te passen en moedigen instellingen aan om samen te werken en deel uit te maken van een actief en betrokken netwerk. Wij onderzoeken hierbij ook een verbreding richting instellingen op het gebied van cultuur.
- Wij verwachten van onze begrotingsinstellingen dat zij het eigenaarschap voor deze opgave verankeren in hun jaarlijkse werkplannen.
- Wij financieren binnen het reguliere werkplan de aanstelling van een digitaal erfgoedcoach bij het Huis voor de Kunsten Limburg (HKL), zodat kleinere organisaties aan de hand van deskundig advies en begeleiding in staat zijn om hun collecties te digitaliseren en de kennis en vaardigheden van hun medewerkers en vrijwilligers te vergroten.
- Wij ondersteunen projecten gericht op publieksbereik, duurzaam conserveren en kennisvergroting en zullen hier een passend instrument voor zoeken.
- Wij blijven Linked Open Limburg (LOL) en de Limburg Collectie ondersteunen, omdat op deze manier wordt gebouwd aan een duurzame infrastructuur voor het behouden en presenteren van digitaal erfgoed.

6.2.5 Verbindende kracht van erfgoed

Wij zetten ons in voor een optimaal gebruik van de kracht van erfgoed om de regionale identiteit te versterken en de ruimtelijke kwaliteit te behouden.

De historische gelaagdheid van het cultuurlandschap in Limburg is uniek. Het is de uitdaging om dit als een kans te zien voor verhoging van de ruimtelijke kwaliteit bij het ontwerpen van opgaven en transitie. In de omvangrijke transitie in de fysieke leefomgeving, ten aanzien van wonen, klimaat, energie en landbouw, willen wij via ons cultureel erfgoed inwoners betrekken bij hun leefomgeving en ontwerpers inspireren tot de creatie van meer omgevingskwaliteit. Van belang hierbij is om de kenmerken en de identiteit van een gebied centraal te stellen bij ontwikkelingen. Kennis van gebieden (fysieke kenmerken) en gebruiken (immaterieel erfgoed) kan eigenaren en ontwikkelaars handvaten bieden voor het behoud van erfgoed en het gebruik van historische structuren als inspiratie voor gebiedseigen ingrepen.

Wat gaan wij doen?

- In de actualisatie van de POVI worden de erfgoedbelangen steviger verankerd.
- Wij ondersteunen concrete projecten waarbij erfgoed bijdraagt aan de grotere transitie, zoals wonen, klimaatadaptatie, energie transitie en landbouw. Denk hierbij aan Erfgoed Deal projecten.
- Wij stellen uiterlijk in 2025 een cultuurhistorische gebiedsbiografie op met financiële hulp van het Rijk, waarmee de cultuurhistorische waarden van Limburg in kaart wordt gebracht.

6.2.6 Europees Erfgoedlabel

Als Provincie Limburg dragen wij zelf zorg voor een bijzonder stuk geschiedenis: het Verdrag van Maastricht. Het Verdrag van Maastricht, dat op het Gouvernement werd getekend, is niet alleen van belang voor het ontstaan van een gemeenschappelijke Europese munt, maar bepaalde ook dat Europese burgers overal in de EU mochten wonen, werken en studeren.

Vanwege de bijzondere waarde die het Verdrag van Maastricht heeft voor Europa, is het Verdrag in 2018 gelabeld als Europees erfgoed. Aan de toekenning van deze status, het zogenaamde European Heritage Label, zijn eisen gekoppeld. De Provincie Limburg heeft zich hiermee gecommitteerd aan het vergroten van het publieksbereik en de zichtbaarheid van de Europese geschiedenis, bijvoorbeeld door rondleidingen, debatten en archiefvorming.

Wat gaan wij doen?

- Wij zetten in op een brede samenwerking met relevante partners om de betekenis van ons Europees erfgoed te bevorderen en de zichtbaarheid te vergroten, met name richting jongeren.
- Wij ondersteunen bij het onderhouden en uitdragen van het Europees Erfgoedlabel.

6.2.7 Ruimte voor nieuwe ontwikkelingen

De maatschappelijke betekenis van erfgoed wordt steeds belangrijker, bijvoorbeeld door het Verdrag van Faro waar de relatie tussen mens en erfgoed in centraal staat. De betekenis van erfgoed is dus onlosmakelijk verbonden met allerlei actuele ontwikkelingen die voortdurend veranderen.

Een monument bijvoorbeeld is niet meer een op zichzelf staand object maar staat in verbinding met andere (grote) opgaven onder andere op het gebied van leefbaarheid, wonen, natuur, klimaat. Hoe kan erfgoed bijvoorbeeld bijdragen aan gezondheid en welbevinden en welk initiatief wordt hierbij door burgers genomen?

De vraag is hoe we erfgoed bij deze ontwikkelingen niet alleen kunnen behouden voor de toekomst, maar hoe erfgoed ook van grotere betekenis in de samenleving kan zijn vanuit een verbindende rol. Hierdoor krijgt erfgoed een maatschappelijke betekenis en kan het een inspiratiebron zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen. Deze opgaven vragen om verkenning en ruimte voor experiment de komende perioden.

Wat gaan wij doen?

- Wij spelen in op incidentele en maatschappelijke ontwikkelingen waarbij erfgoed wordt ingezet als inspiratiebron met een toegevoegde waarde voor de samenleving.
- Wij houden ruimte binnen ons beleid om in te spelen op het Verdrag van Faro. Denk aan initiatieven die erfgoed verbinden aan sociaal-maatschappelijke doelen. Erfgoed is van iedereen en samen bepalen we wat het waard is om te bewaren en door te geven aan een volgende generatie.
- Wij hebben aandacht voor de lange termijn effecten van klimaatverandering op het materiële erfgoed.

6.3 Het culturele ecosysteem van Limburg

De Provincie Limburg ondersteunt een groot aantal organisaties en samenwerkingsverbanden die samen het culturele ecosysteem van Limburg vormen en cultuur en erfgoed voor alle Limburgers mogelijk maken. Sommige organisaties voorzien in een bepaald aanbod, andere organisaties voeren specialistische of ondersteunende werkzaamheden uit en weer andere organisaties vertegenwoordigen als koepel een onderdeel van onze cultuur waar Limburgers dagelijks van kunnen genieten.

Een deel van dit ecosysteem, ook wel onze culturele infrastructuur genoemd, dienen wij wettelijk in stand te houden op grond van de Erfgoedwet, de wet Revitalisering Generiek Toezicht en het Cultuurconvenant 2021 – 2024 met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Een groot deel van de infrastructuur ondersteunen wij echter vanuit de overtuiging dat toegang tot cultuur en erfgoed belangrijk en verrijkend is voor alle Limburgers. Wij zien hierbij ook op de belangrijke rol die de Limburgse bibliotheken spelen in deze opgave.

Wij vinden het hierbij van belang dat alle organisaties die wij ondersteunen werken op basis van een gezonde bedrijfsvoering en in lijn met de codes en afspraken van de culturele sector.

In bijlage 1 hebben wij het culturele ecosysteem van Limburg in haar geheel weergegeven in een overzicht van al onze structureel ondersteunde organisaties en samenwerkingsverbanden.

Dit hoofdstuk is een verdere uitwerking van hoofdstuk 6 uit de Programmabegroting 2024 'Cultuur en erfgoed voor iedereen'.

6.3.1 Provinciale Musea

Limburg is trots op haar cultureel erfgoed en kunstschaten. Inwoners en bezoekers kunnen deze zien en beleven in onze drie provinciale musea, te weten: het Bonnefantenmuseum in Maastricht, het Limburgs Museum in Venlo en het Discovery Museum in Kerkrade. Samen vormen deze instellingen een belangrijk onderdeel van ons cultureel ecosysteem.

Wij streven naar florerende musea die, ieder vanuit hun eigen signatuur, de basis op orde hebben en klaar zijn voor de toekomst. Daarbij hoort dat de bedrijfsvoering op orde is, maar ook dat zij aansluiten bij de maatschappelijke opgaven in de samenleving. Wij vinden het belangrijk dat onze musea toegankelijk zijn voor alle inwoners van Limburg. Het Limburgs Museum heeft daarin specifiek een rol ten aanzien van de Limburgse identiteit en de versterking van de culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg.

Wat gaan wij doen?

- Wij voeren in 2024 een visitatie uit bij de drie provinciale musea, zowel met betrekking tot het culturele aanbod, aansluiting met de maatschappelijke opgaven als met betrekking tot de bedrijfsvoering en governance.
- Wij onderzoeken, in het kader van het coalitieakkoord en als onderdeel van de te houden visitatie, tevens de mogelijkheid tot gratis toegang voor jongeren tot en met 12 jaar.
- Wij onderzoeken of we de fluctuerende energielasten van de provinciale musea kunnen compenseren en of deze fluctuerende lasten structureel kunnen worden geborgd. Daarnaast compenseren wij eenmalig in 2024 de gestegen kosten als gevolg van inflatie en CAO-indexeringen.
- Wij zetten ons, samen met onze partners, in voor de volwaardige erkenning van ten minste één museum in Limburg als Rijksmuseum en matchen mede in dit kader de aanvullende rijksbijdrage aan dit museum binnen de BIS 2021 – 2024 en de BIS 2025 – 2028 met een maximum van € 250.000 per jaar.
- Wij stellen aan het Limburgs Museum als 'identiteitsdrager' van Limburg € 500.000 per jaar extra steun ter beschikking voor de jaren 2024 t/m 2027. Van dit bedrag is € 200.000 beschikbaar in de Programmabegroting via de koppeling met Limburgse taal. Aanvullend wordt een bedrag van €

300.000 per jaar gereserveerd in de Programmareserve Cultuur. De ambitie is echter om dit structureel te dekken. Randvoorwaarde is dat de bedrijfsvoering en governance van het Limburgs Museum daartoe afdoende is ingericht.

6.3.2 De culturele infrastructuur

Het is onze kerntaak om, samen met het Rijk en de gemeenten, te zorgen voor een sterke culturele infrastructuur. Het jaar 2024 is het laatste jaar voor de ondersteuning van de instellingen binnen het Cultuurplan en de Subinfrastructuur. Voor de periode 2025 – 2028 worden instellingen binnen de Nadere Subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025 -2028 ondersteund. Alle instellingen binnen deze regeling worden voor een periode van vier jaar gesubsidieerd om een breed en gevarieerd cultureel aanbod in Limburg in stand te houden. Hiermee stopt vanaf 2025 het Cultuurplan en de Provinciale Subinfrastructuur.

De huidige begrotingsinstellingen (Philzuid, Opera Zuid en de Jan van Eyck Academie) dienen net als andere instellingen een subsidieaanvraag voor deze regeling in. Daarnaast hebben wij gericht aandacht voor culturele instellingen die een specifieke functie vervullen op het gebied van sectorale ondersteuning, de ontwikkeling van talent of cultuurparticipatie. De nieuwe regeling biedt ook meer garantie voor het versterken van het cultuuraanbod in Noord- en Midden-Limburg. Met de Nadere subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025-2028 werken wij zodoende aan een betere spreiding van het culturele aanbod binnen Limburg.

Wat gaan wij doen?

- Wij continueren onze subsidierelaties binnen het Cultuurplan en de Subinfrastructuur in 2024 en de ondersteuning aan de begrotingsinstellingen Philzuid, Opera Zuid en Jan van Eyck Academie.
- Wij voeren vanaf 2025 de Nadere Subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025 – 2028 uit. Deze regeling is reeds op 14 maart 2023 vastgesteld door Gedeputeerde Staten.
- De Cultuurtank Limburg adviseert het college van Gedeputeerde Staten over de besluitvorming over de subsidieaanvragen in het kader van de Culturele Infrastructuur 2025 – 2028 en monitort deze gedurende deze periode.
- Wij kennen geen extra provinciale subsidies op het gebied van Cultuur toe voor instellingen die een bijdrage ontvangen in de Nadere Subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025 – 2028.
- Wij maken ons hard voor een grondige landelijke stelselherziening zodat de BIS resulteert in een sterkere infrastructuur en meer landelijke middelen in Limburg.

6.3.3 Erfgoedinstellingen

Om uitvoering te geven aan onze doelstellingen op het gebied van erfgoed, monumenten en archeologie ondersteunen wij structureel het Limburgs Geschiedkundig en Oudheidkundig Genootschap (LGOG), de Monumentenwacht Limburg (MWL), het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg (SHCL), de Stichting Restauratie Atelier Limburg (SRAL) en het Steunpunt voor Archeologie & Monumentenzorg (SAM).

Deze instellingen en het steunpunt behoren tot het culturele ecosysteem van Limburg en dragen ieder vanuit de eigen expertise bij aan het behoud van ons Limburgs erfgoed. De afgelopen jaren zijn al deze instellingen en het steunpunt bovendien aan de slag gegaan om een groter publiek te bereiken en meer samen te werken. Deze doelstellingen blijven, samen met het duurzaam digitaliseren van ons erfgoed vanuit het oogpunt van de gebruiker, ook de komende jaren richtinggevend voor deze instellingen en het steunpunt.

Wat gaan wij doen?

- Wij verwachten van onze erfgoedinstellingen om vanuit hun reguliere begrotingen de samenwerking binnen de sector uit te voeren, met name via de Coöperatie Erfgoed Limburg en samen met het Limburgs Museum. Wij verwachten dat zij in onderlinge afstemming voorbereidingen treffen om de sectorale samenwerking vanaf 2025 vanuit hun werkplannen ook financieel in stand houden zonder aanvullende Provinciale bijdrage.

- Wij verwachten van onze instellingen en het steunpunt op het gebied van erfgoed dat zij zich in blijven zetten voor digitalisering, een groter publieksbereik, een gezonde bedrijfsvoering en meer samenwerking.
- Wij onderzoeken of deze organisaties hierbij ook gebruik kunnen maken van de studio van de Provincie Limburg.

6.3.4 Huis voor de Kunsten Limburg

Limburg heeft een rijk verenigingsleven waar wij trots op zijn. Veel Limburgers komen in hun eigen tijd bij elkaar om samen cultuur te maken of om samen de geschiedenis van Limburg te beschrijven. Dit is niet alleen een persoonlijke bron van ontspanning en plezier, maar is ook van waarde voor de Limburgse samenleving. De provinciale ondersteuning van dit verenigingsleven en de amateurkunsten vindt plaats via het Huis voor de Kunsten Limburg (HKL).

Wat gaan wij doen?

- Wij subsidiëren het HKL enkel om zich in te zetten voor het versterken van de amateurkunsten en de erfgoedsector. HKL helpt bij actuele opgaven gericht op toekomstgerichte oplossingen en op zelfstandigheid van sectoren/partijen die ondersteund worden. De plannen hiervoor worden jaarlijks aan ons voorgelegd middels een werkplan. Individuele beoefenaars, professionele organisaties, zzp-ers (behalve voor versterking van het verenigingsleven), onderwijs, de zorg- en welzijnssector en gemeenten behoren niet tot de directe doelgroep van HKL, tenzij anders met de Provincie Limburg overeengekomen.
- Vanaf 2025 vindt alle ondersteuning voor verenigingen plaats via het HKL. Hiermee bundelen we kennis en kunde op één plek. Dat betekent dat voor muziekverenigingen en koren, die de afgelopen jaren bij de Stichting Klankkleur Limburg terecht konden, het HKL weer de aangewezen partij is. Voor de meer dagdagelijkse ondersteuning van deze muziekverenigingen en koren faciliteren wij de drie grote muziekbonden rechtstreeks (zie paragraaf 6.3.8) In het jaar 2024 voert het Huis voor de Kunsten haar werkplan op dit vlak nog uit in lijn met de beleidsdoelen van de afgelopen periode.
- Wij verwachten dat het Huis voor de Kunsten ondersteuning biedt aan het Hoes veur 't Limburgs en de Coöperatie Erfgoed Limburg en daarnaast uitvoering geeft aan het Steunpunt Archeologie & Monumentenzorg Limburg.

6.3.5 Filmfonds Limburg

Het Limburgse landschap is schitterend om naar te kijken en biedt de perfecte achtergrond voor elk verhaal. Wij willen dat Limburg een aantrekkelijke plek is voor filmmakers die ruimte en middelen zoeken om hun projecten te verwezenlijken. Wij vinden het belangrijk dat de Limburgse taal, de Limburgse cultuur en de Limburgse geschiedenis ook op deze wijze wordt vastgelegd en gedeeld kan worden met anderen.

Wij maken daarom structureel middelen vrij om de filmproductie in Limburg te stimuleren en om het productieklimaat in Limburg te bevorderen.

Wat gaan wij doen?

- Wij verlenen in 2024 een subsidie van € 400.000 aan het Limburg Film Office ten behoeve van filmproducties met oog voor Limburgse geschiedenis, taal en cultuur.
- In het kader van de structurele ondersteuning van het Limburgs Film Fonds via de Programmabegroting gaan wij in 2024 in overleg met de sector, waaronder het Limburg Film Office, over de verdere invulling van deze ambitie.

6.3.6 Coöperatie Erfgoed Limburg

Limburg heeft veel professionele organisaties, wetenschappelijke instellingen en historische verenigingen of stichtingen die zich inzetten voor het behoud en beheer van erfgoed en het Limburgse cultuurlandschap. Wij vinden het belangrijk dat binnen dit netwerk wordt samengewerkt in het belang van het Limburgs erfgoed, met het oog op meer zichtbaarheid, publieksbereik en toegankelijkheid.

Vanaf 2018 wordt via de Coöperatie Erfgoed Limburg (CEL) daarom gewerkt aan het uitbouwen en vormgeven van structurele afstemming en samenwerking tussen de instellingen die zich op provinciale of regionale schaal bezig houden met erfgoed.

Wat gaan wij doen?

- Wij verwachten van het Limburgs Museum, het SHCL, het LGOG, de Monumentenwacht Limburg en de SRAL dat zij de coöperatieve projecten van CEL financieel en inhoudelijk mede vormgeven vanuit hun werkplannen.
- Wij verwachten daarnaast dat zij in onderlinge afstemming en in afstemming met CEL voorbereidingen treffen om de sectorale samenwerking vanaf 2025 vanuit hun werkplannen ook financieel in stand houden zonder aanvullende Provinciale bijdrage.
- Wij vragen het Huis voor de Kunsten Limburg de secretariële ondersteuning van de CEL te blijven verzorgen op basis van onderlinge afspraken.

6.3.7 Schutterij- en gildewezen

Het schutterij- en gildewezen is een geliefd en herkenbaar onderdeel van onze Limburgse volkscultuur. De verenigingen hebben daarnaast een verbindende functie in onze dorpen en kleine kernen. Het Oud Limburgse Schuttersfeest (OLS), dat iedere eerste zondag van juli plaatsvindt en al bestaat sinds 1876, is hier het levende bewijs van.

De afgelopen jaren hebben wij de Oud Limburgse Schuttersfederatie (OLSF), die een groot deel van de Limburgse schutterijen vertegenwoordigt, uitgedaagd om een visie te ontwikkelen op de toekomst van het Limburgse schutterswezen.

Wij belonen deze inspanning nu door de federatie op te nemen op onze begroting, zodat zij samen met schutterijen, gilden, schuttersbonden, het Limburgs Schutterij Museum en de organisatie van het Oud Limburgs Schuttersfeest, zorgen dat deze bijzondere Limburgse traditie wordt gekoesterd, onderhouden en doorgegeven.

Wat gaan wij doen?

- Wij stellen € 108.000 per jaar ter beschikking voor de ondersteuning van het hele schutterij- en gildewezen, inclusief het Oud Limburgs Schuttersfeest.
- Wij leggen in 2024, in afstemming met de federatie, vast welk soort activiteiten in aanmerking komen voor subsidie.
- Wij vragen de Oud Limburgse Schuttersfederatie om haar plannen hiervoor, samen met haar partners, jaarlijks aan ons voor te leggen in een werkplan.

6.3.8 Limburgse muziekbonden

Limburg staat ook bekend om haar rijke muziekcultuur. Zelfs het kleinste dorp heeft zijn eigen harmonie, fanfare, tamboerkorps of koor waardoor Limburgers op een laagdrempelige wijze in aanraking kunnen komen met muziek. Grote talenten komen voort uit dit deel van het Limburgse verenigingsleven.

Wij hechten daarom belang aan de (volks)culturele functie die de Limburgse Bond voor Muziekgezelschappen (LBM), de Limburgse Bond van Tamboerkorpsen (LBT) en het Verenigd Netwerk Koorzang Limburg (VNK-L) hebben voor hun achterban.

Wij financieren deze organisaties daarom afzonderlijk de komende periode, zodat dit bijzondere culturele erfgoed van Limburg behouden blijft en zich verder kan ontwikkelen.

Wat gaan wij doen?

- Wij ondersteunen de Stichting Klankkleur Limburg (SKL) vanaf 2025 niet meer als steunfunctieorganisatie.¹ Wij kiezen ervoor alle kennis en kunde rondom verenigingsondersteuning te centraliseren bij het HKL en voor overige activiteiten (bijvoorbeeld opleidingen, concoursen, evenementen, administratieve tools, juridische ondersteuning en insignes) rechtstreekse subsidierelaties aan te gaan met de bonden. Het staat hen vrij hierbij SKL in te schakelen (zie paragraaf 6.3.4).
- Het jaar 2024 is een overgangsjaar waarin SKL haar werkplan uitvoert in lijn met de beleidsdoelen van afgelopen periode. Indien LBT conform haar wens juridisch uit SKL treedt kan dat gevolgen hebben voor de subsidieverlening aan SKL en/of ondersteunen wij LBT rechtstreeks.
- Wij leggen in 2024, in afstemming met de muziekbonden, vast welk soort activiteiten in 2025 – 2027 in aanmerking komen voor subsidie en ondersteunen de LBM, de LBT en het VNK-L vanaf 2025 rechtstreeks in lijn met deze afspraken.

6.3.9 Provinciaal archeologisch depot voor bodemvondsten

Iedere Provincie is op basis van de Erfgoedwet verplicht om een depot in stand te houden voor archeologische vondsten. In het Provinciaal depot gevestigd in Heerlen bewaren wij deze vondsten in ruim 8.000 dozen en documentatie van zo'n 5.800 archeologische onderzoeken. Per jaar worden er gemiddeld zo'n 150 archeologische onderzoeken door opgravingsbedrijven gedeponeerd die door de Provincie worden gecontroleerd, geregistreerd en op een verantwoorde manier worden opgeslagen.

In het depot bevinden zich, als erfenis uit het verleden, ook een aantal nog niet uitgewerkte archeologische onderzoeken. Om kenniswinst over archeologie te vergroten en een breder publiek van de resultaten in kennis te stellen, laten wij een aantal onderzoeken de komende periode uitwerken.

Naast het beheer en behoud van vondsten en documentatie, dragen wij ook zorg voor de toegankelijkheid van het materiaal voor onderzoekers, studenten en een groter publiek van geïnteresseerden. Tevens sluiten wij elk jaar gemiddeld 10 bruikleenovereenkomsten af met musea voor verschillende tentoonstellingen, zodat de vondsten uit de Limburgse bodem te zien zijn voor een breed publiek.

Wat gaan wij doen?

- Wij houden het Provinciaal archeologisch depot voor bodemvondsten in Limburg in stand en verkennen de mogelijkheden voor een duurzame huisvesting en het vergroten van het publieksbereik van depot.
- Wij ambiëren een toename van bruikleenovereenkomsten met musea zodat archeologische vondsten worden tentoongesteld aan een breed publiek. Dit doen we door musea actief te benaderen en de ontsluiting van de digitale collectie te bevorderen.
- Wij willen het aantal onuitgewerkte archeologische onderzoeken dat zich in het depot bevindt terugdringen. Gezien de duur en de kosten van een dergelijke wetenschappelijke uitwerking laten ten minste één onderzoek per jaar uitwerken.

¹ Dit leidt tot een begrotingswijziging vanaf 2025. Het financieel overzicht in paragraaf 9 is gebaseerd op de begroting 2024 waarin deze wijziging nog niet is opgenomen.

7. Welke dwarsverbanden liggen er met andere kaders ?

In het beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' worden, vanuit de gedachte van integraal werken en om het provinciale beleid elkaar op allerlei manieren te laten versterken, verbindingen gelegd met de volgende beleidskaders van de Provincie Limburg:

- Samen leven & bestaanszekerheid, specifiek:
 - Vrijwilligersinitiatieven en bovenlokale evenementen
 - Jeugdfonds Cultuur & Sport
 - Volwassenfonds Cultuur en Sport

- Toekomstbestendige economie, specifiek:
 - Erfgoedlabel
 - Cultuureducatie-onderwijs

- Nieuwe Energie & Schone Leefomgeving, specifiek:
 - Verduurzaming maatschappelijk vastgoed
 - Verduurzaming monumenten

- Leefbare Steden & Dorpen, specifiek:
 - Ruimtelijke inbedding
 - Leefbaarheidsfonds
 - Archeologie

- Een bereikbaar en toegankelijk Limburg, specifiek:
 - Limburg voor Limburg. Een maatschappelijk initiatief van Arriva waarmee het leerlingenvervoer van het primair onderwijs naar culturele instellingen in Limburg wordt gestimuleerd.

De komende jaren zullen de opgaven in samenhang met deze andere kaders worden uitgevoerd om de ambities uit dit kader om te zetten in publieke waarde voor alle Limburgers.

8. Organisatie van de uitvoering: slagkracht realiseren en impact maken

De ambities uit dit kader kunnen niet in isolatie tot stand komen. Steeds meer zijn wij afhankelijk van samenwerkingspartners, omgevingsfactoren en het Rijk. Daarnaast zien wij dat het takenpakket van de Provincie groeit. Deze nieuwe ambities en eventuele aanvullende taken vanuit het Rijk worden toegevoegd aan onze bestaande wettelijke taken en aan ons doorlopende beleid.

Bovendien is de aard van de opgaven aan het veranderen: zij vragen steeds meer een om een slagvaardige en integraal werkende organisatie. Dit vraagt meer dan voorheen om een realistische blik op de uitvoerbaarheid van onze plannen.

In deze paragraaf, een vast onderdeel van alle provinciale beleidskaders, gaan wij hier op in.

8.1 Prioriteitstelling, rol en uitvoeringsniveau

Wij voorzien in de uitvoering van dit kader een aantal specifieke prioritaire opgaven die wij in de uitvoering en het richten van het ambtelijk apparaat voorrang geven. Dit betreft het behoud van de Limburgse taal, investeringen in de culturele infrastructuur van Noord- en Midden-Limburg, het ondersteunen van traditie door vernieuwing en het verder verbeteren van de toegankelijkheid van cultuur en erfgoed door o.a. vrijwilligers te faciliteren.

Naast de prioritering van ambities kan in veel gevallen gevarieerd worden in de manier waarop wij een ambitie uitvoeren. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van opdrachten, subsidieverlening of door partners in het veld met elkaar te verbinden. In hoofdstuk 3 hebben wij reeds omschreven hoe wij onze provinciale rol invullen en hebben wij aangegeven welke instrumenten of medebewindstaken de Provincie heeft om een bijdrage te leveren aan de gewenste maatschappelijke resultaten die in dit kader beschreven staan.

Om aan de ambities uit dit kader verdere uitvoering te kunnen geven, moeten wij ook keuzes maken en focus aanbrengen. Dit koppelen wij aan het proces van de taakstelling, waarbij wij reeds in de begroting hebben aangegeven hier bij de Voorjaarsnota 2024 invulling aan te geven.

8.2 Middelen en samenwerking

In de financiële paragraaf (zie paragraaf 9) wordt meer inzicht gegeven in de middelen die voor dit kader beschikbaar zijn. Voor dit kader zijn er, bijvoorbeeld ten aanzien van het behoud van onze Limburgse monumenten, middelen van het Rijk beschikbaar om ons beleid uit te voeren. Daarnaast zijn diverse culturele instellingen opgenomen in de begroting van de Provincie Limburg, vragen wij gemeenten om projecten en cultuureducatie mede te financieren en ondersteunen wij een platform dat gebruikt maakt van crowdfunding.

Tegelijkertijd zijn er altijd externe afhankelijkheden die ook in Limburg doorspelen. De culturele sector is op dit moment bijvoorbeeld nog steeds aan het herstellen van de pandemie. Vanuit de sector wordt daarnaast in toenemende mate een tekort aan vrijwilligers gesignaleerd. Dit zijn risico's en afhankelijkheden waar wij rekening mee moeten houden. Tenslotte zijn wij afhankelijk van de samenwerking met onze partners om uiteindelijk publieke waarde voor de Limburger op te leveren. Dat geldt in het bijzonder voor cultuur en erfgoed, aangezien het vrijwilligers en professionele makers zijn die samen het culturele aanbod in Limburg bepalen.

Samenwerking met culturele instellingen

In hoofdstuk 6.3 is weergegeven met welke instellingen wij samenwerken om het culturele aanbod van Limburg op peil te houden. Wij doen dat door heldere afspraken te maken en deze vast te leggen in jaarlijkse werkplannen. Binnen de Nadere subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025 – 2028 worden wij hierbij geadviseerd door de Cultuurtank Limburg.

Alle instellingen waar wij mee samenwerken zijn afhankelijk van ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en van (betalend) publiek dat voorstellingen of tentoonstellingen komt bezoeken. Dat laat onverlet dat wij bij het beoordelen van werkplannen ook aandacht hebben voor de bedrijfsvoering van deze organisaties. Kleinere verenigingen of stichtingen, die werken met vrijwilligers, willen wij juist in vertrouwen ruimte geven om lokale en regionale projecten mogelijk te maken.

Samenwerking met het Rijk en andere overheden

In hoofdstuk 3 is weergegeven dat wij samen met het Rijk een aantal belangrijke opgaven voor Limburg op willen pakken. Het gaat dan bijvoorbeeld om grote projecten op het gebied van

monumenten of een betere spreiding van culturele voorzieningen. Dit alles doen wij in de geest van het rapport 'Elke Regio Telt' en, daar waar dat effectief is, ook via het Interprovinciaal Overleg (IPO). Onze samenwerking met de Limburgse gemeenten is belangrijk. Wij vinden dat ons beleid ondersteunend moet zijn aan het gemeentelijk beleid. Daarom proberen we onze financiële inzet zoveel als mogelijk te koppelen aan de financiële inzet van gemeenten, zodat we samen een hefboom vormen ten behoeve van cultuur en erfgoed.

Samenwerking met het bedrijfsleven en fondsen

De Provincie Limburg richt zich in eerste instantie op die vormen van cultuur en erfgoed die zonder steun niet kunnen bestaan. Wij verwelkomen hierbij echter een brede samenwerking met bijvoorbeeld Limburgse bedrijven, culturele ondernemers of particuliere fondsen.

Wij wijzen daarbij ook op de grote maatschappelijke waarde die cultuur en erfgoed hebben voor bijvoorbeeld toerisme, het Limburgse landschap en voor een aantrekkelijke omgeving om in te wonen en te werken.

8.3 Interne en externe afhankelijkheden

Strategie of beleid is zo sterk of zo zwak als haar uitvoering. Bij de realisatie van de ambities in dit kader, zijn wij grotendeels afhankelijk van onze externe partners zoals het Huis voor de Kunsten Limburg, de Coöperatie Erfgoed Limburg en diverse andere partners en instellingen waar wij structureel of binnen een of meerdere projecten mee samenwerken.

Binnen onze eigen organisatie zijn er afhankelijkheden in de uitvoering. De uitvoering van dit kader is hoofdzakelijk ondergebracht binnen de personele begroting van het cluster Cultuur. In hoofdstuk 7 is reeds beschreven met welke clusters wij op de inhoud samenwerken om de ambities uit dit kader waar te maken. Dit biedt kansen om vanuit cultuur en erfgoed waarden toe te voegen aan bredere opgaven of juist om gebruik te maken van de kennis en kunde die elders in de organisatie belegd is. Het cluster Cultuur werkt in de uitvoering ook samen met ondersteunende clusters, zoals het cluster Financiën, het cluster Algemene Juridische Zaken en het cluster Subsidies. Zonder deze samenwerking is het niet mogelijk om de ambities uit dit kader om te zetten in publieke waarde voor alle Limburgers.

9. Financiën

De cijfers in de financiële tabel tonen alle middelen beschikbaar voor dit kader, en vallen dus onder mandaat Gedeputeerde Staten. Dit mandaat hebben Provinciale Staten voor bestaande middelen reeds gegeven bij het vaststellen van de programmabegroting 2024, en voor nieuwe middelen middels de begrotingswijziging bijgevoegd bij dit voorstel. De resterende middelen in de programma reserves zijn dus nog niet vrijgegeven en vragen om een separaat besluit. In lijn met de financiële verordening neemt Provinciale Staten dit besluit als onderdeel van de reguliere P&C-momenten rond de voorjaarsnota, najaarsnota en de begroting. Daar waar mogelijk hebben wij wel een doorkijk gegeven over de inzet van deze middelen, echter is deze doorkijk in deze fase nog onvoldoende uitgewerkt om een formeel besluit over te nemen. Op deze manier zorgen we ervoor dat uw Staten uw kader stellende en controlerende rol goed uit kunnen oefenen.

In dit hoofdstuk is een totaal financieel overzicht opgenomen. Hierin is te zien:

- welke middelen structureel in de begroting zijn opgenomen;
- welke middelen betrekking hebben op aflopend beleid van de vorige collegeperiode;
- hoe de programmareserves Cultuur en Erfgoed worden ingezet.

Programmareserve Cultuur

De volgende opgaven worden middels begrotingswijziging toegevoegd aan de Programmabegroting 2024:

- Voordekunst € 1.000.000
- Matching Basis Infrastructuur (BIS) € 1.000.000
- Limburgs Museum € 1.200.000
- Popmuziek € 400.000

Onderstaande opgaven geven een beeld van de verwachte inzet van de programmareserve in de toekomst. Voor deze opgaven is nadere uitwerking nodig.

Na verdere uitwerking in GS besluitvorming wordt in een volgend P&C-document een voorstel gedaan om de Programmareserve in te zetten en de middelen middels een begrotingswijziging vervolgens toe te voegen aan de programmabegroting:

- Cultuureducatie met kwaliteit
- Versterking infrastructuur Noord- en Midden-Limburg
- Volksculturele evenementen
- Festivals
- Bovenlokale evenementen.

Programmareserve Erfgoed, monumenten en archeologie

De volgende opgaven worden middels begrotingswijziging toegevoegd aan de Programmabegroting 2024:

- Restauratieopgave rijksmonumenten (matching Rijksmiddelen) € 1.600.000 (2024 t/m 2027)
- Stichting Liberation Route Europe € 60.000 (2024 t/m 2027)

Onderstaande opgaven geven een beeld van de verwachte inzet van de programmareserve in de toekomst. Voor deze opgaven is nadere uitwerking nodig.

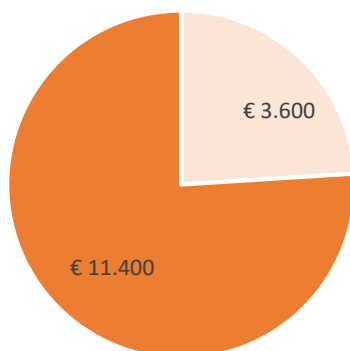
Na verdere uitwerking in GS-besluitvorming wordt in een volgend P&C-document een voorstel gedaan om de Programmareserve in te zetten en de middelen middels een begrotingswijziging vervolgens toe te voegen aan de programmabegroting:

- Erfgoedlab
- Digitalisering
- Volksculturele evenementen

- Kerken
- Erfgoedverhalen
- Vrijwilligers
- Cofinanciering wordt gevraagd van het Rijk (o.a. opgaven ten aanzien van monumenten, Limburgse taal, depot bodemvondsten, Cultuureducatie met Kwaliteit) en gemeenten (o.a. Cultuureducatie met Kwaliteit, nieuwe opgaven).

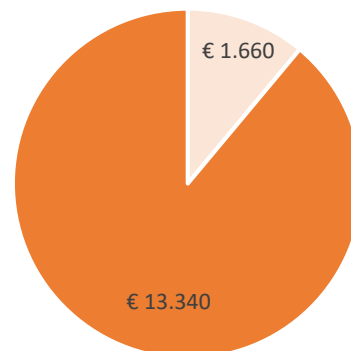
Programmareserve Cultuur

€ 15.000

Programmareserve Erfgoed, monumenten, archeologie

€ 15.000

Financieel kader Programma Cultuur en erfgoed voor iedereen

€ '000	2024	2025	2026	2027
Totaal 6.1.1. Cultuur	€ 5.042	€ 4.709	€ 4.709	€ 4.709
Totaal 6.2.1. Erfgoed, monumenten en archeologie	€ 1.939	€ 1.939	€ 1.939	€ 1.939
Totaal geraamde inkomsten programma	€ 6.981	€ 6.648	€ 6.648	€ 6.648
Totaal 6.1.1. Cultuur	€ -32.839	€ -30.385	€ -30.076	€ -30.072
Totaal 6.2.1. Erfgoed, monumenten en archeologie	€ -9.550	€ -9.434	€ -9.420	€ -9.263
Totaal geraamde uitgaven programma	€ -42.390	€ -39.819	€ -39.496	€ -39.336
Vorming Programmareserve Cultuur (vorming)	€ -15.000			
Inzet Programmareserve	€ 1.700	€ 550	€ 550	€ 550
Mutatie Programmareserve Cultuur	€ -13.300	€ 550	€ 550	€ 550
Vorming programmareserve monumenten, etc.	€ -15.000			
Inzet programmareserve	€ 415	€ 415	€ 415	€ 415
Mutatie Programmareserve monumenten, erfgoed, archeologie	€ -14.585	€ 415	€ 415	€ 415
Resultaat programma	€ -63.294	€ -32.206	€ -31.883	€ -31.723

* Bovenstaand financieel meerjarig overzicht is gebaseerd op de door Provinciale Staten vastgestelde programmabegroting 2024. Voor zover nieuwe middelen in dit kader worden ingezet, is dit opgenomen in de bijbehorende begrotingswijziging tevens voorliggend ter besluitvorming.

Toelichting

6.1.1. Cultuur

Binnen deze programmalijn zijn voor deze coalitieperiode structurele baten geraamd van in totaal € 14,93 mln. (huurinkomsten Limburgse musea). Aan incidentele baten is totaal geraamd € 4,24 mln. (inzet reserves en Rijksbijdrage).

Voor de lasten is in deze programmalijn voor deze coalitieperiode structureel een bedrag geraamd van € 115,14 mln. Hiervan is een bedrag van € 12,80 mln. bestemd voor personeelskosten en afschrijvingslasten van de gebouwen. Een bedrag van € 102,33 mln. is te besteden voor het beleidskader. Incidenteel is een bedrag van totaal € 4,89 mln. geraamd.

Voor de inzet van de Programmareserve is een bedrag van € 3,35 mln. geraamd.

6.2.1. Erfgoed, monumenten en archeologie

Binnen deze programmalijn zijn voor deze coalitieperiode structurele baten geraamd van in totaal € 7,76 mln. Dit is een Rijksbijdrage voor de restauratie van rijksmonumenten.

Voor de lasten is in deze programmalijn voor deze coalitieperiode structureel een bedrag geraamd van € 34,59 mln. Hiervan is een bedrag van € 5,12 mln. bestemd voor personeelskosten. Een bedrag van € 29,47 mln. is te besteden voor het beleidskader. Incidenteel een bedrag van totaal € 1,41 mln.

Voor de inzet van de Programmareserve is een bedrag van € 1,66 mln. geraamd.

10. Voortgang, monitoring en bijsturing

In paragraaf 5 zijn de gestelde doelen en bijbehorende indicatoren opgenomen. Deze doelen en indicatoren worden na vaststelling van dit kader via de Voorjaarsnota 2024 verwerkt in de programmabegroting voor 2025. Daarmee wordt via de planning & control cyclus gerapporteerd over de voortgang van het beleid aan Provinciale Staten.

Daarnaast zullen Provinciale Staten voor specifieke grote projecten separate voorstellen ontvangen conform de Provinciewet, Financiële Verordening of Sturing in Samenwerking 3.0. Voor meer gedetailleerde uitwerkingen van het beleid of actueel nieuws worden Provinciale Staten in het kader van de actieve informatieplicht van Gedeputeerde Staten geïnformeerd middels mededelingen portefeuillehouder.

Wat merkt de Limburger ervan?

Rapportages en data vertellen slechts een deel van het verhaal. Cultuur en erfgoed zijn in staat om mensen te raken, troost te bieden of te inspireren. Daarmee dragen cultuur en erfgoed bij aan de brede welvaart van Limburg. Die kracht van cultuur en erfgoed willen wij aan Provinciale Staten laten zien.

Wij willen Provinciale Staten periodiek uitnodigen om de Limburgse cultuur en het Limburgse erfgoed zelf te komen ervaren. Tijdens deze werkbezoeken worden Provinciale Staten vanuit een breed en gevarieerd samengesteld programma geïnformeerd over de voortgang van het beleidskader. Daarnaast onderzoeken wij of het mogelijk is om een Limburgse cultuurmonitor op te stellen, zodat de ervaringen van bezoekers en inwoners ook via deze weg inzichtelijk gemaakt kunnen worden. Hierbij wordt tevens de link gelegd naar de brede welvaart van Limburg.

Bijlagen

Bijlage 1

Overzicht cultureel ecosysteem van Limburg

Bijlagen

Bijlage 1: overzicht cultureel ecosysteem van Limburg

Bonnefantenmuseum

Het Bonnefantenmuseum in Maastricht is het kunstmuseum van Limburg dat op internationaal niveau oude meesters en moderne en hedendaagse kunst verzamelt en presenteert. Het Bonnefantenmuseum wil de kunstwereld verbinden met de maatschappij en een divers publiek uitdagen om zichzelf en de wereld waarin hij leeft beter te begrijpen.

Coöperatie Erfgoed Limburg

De Coöperatie Erfgoed Limburg (CEL) is in 2018 opgericht om de samenwerking binnen het Limburgse erfgoed te bevorderen en heeft meer dan 60 leden. De coöperatie ondersteunt haar leden om de belangstelling, kennis(overdracht), gebruik, waardering en behoud van erfgoed te vergroten en om informatie over Limburgs erfgoed centraal voor het publiek te ontsluiten.

Cultuurtank Limburg

De Cultuurtank Limburg is het adviesorgaan van Gedeputeerde Staten op het gebied van cultuur en bestaat uit onafhankelijke experts uit de culturele sector. Zij beoordeelt de subsidieverzoeken in het kader van de Nadere Subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025 – 2028 en voert voortgangsgesprekken met de culturele instellingen die zijn opgenomen binnen deze regeling.

Discovery Museum

Het Discovery Museum in Kerkrade is het Limburgse wetenschapsmuseum dat op een toegankelijke en leerzame manier inzicht geeft in hoe de wereld werkt op het gebied van wetenschap en techniek. De projecten van het museum zijn gericht op reflectie en debat en dragen bij aan de verbetering van de harmonie tussen mens, natuur en maatschappij.

Hoes veur 't Limburgs

Het Hoes veur 't Limburgs is ondergebracht bij het Huis voor de Kunsten Limburg en is het kennis- en expertisecentrum op het gebied van de Limburgse taal waarin diverse organisaties gericht op de Limburgse taal samenwerken.

Huis voor de Kunsten Limburg

Het Huis voor de Kunsten Limburg (HKL) ondersteunt met kennis, kunde en netwerk de amateurkunsten en de erfgoedsector in Limburg. Bijvoorbeeld ten aanzien van cultuureducatie en digitalisering. Het Huis voor de Kunsten ondersteunt inzake erfgoed in het bijzonder het Hoes veur 't Limburgs, de Coöperatie Erfgoed Limburg en het Steunpunt Archeologie en Monumentenzorg Limburg (SAM).

Limburgse Bond van Muziekgezelschappen

De Limburgse Bond van Muziekgezelschappen (LBM) vertegenwoordigt de belangen van ongeveer 280 harmonieën, fanfares, brassbands en blaaskapellen en zet zich in om de beoefening van blaasmuziek in Limburg te bevorderen.

Limburgse Bond van Tamboerkorpsen

De Limburgse Bond van Tamboerkorpsen (LBT) vertegenwoordigt de belangen van Limburgse tamboer-, fluit-, klaroen- en jachthoornkorpsen, drumfanfares, slagwerk ensembles en dans- en twirlgroepen en zet zich in om de beoefening van deze muziek- en dansvormen te bevorderen.

Limburg Film Fonds

Het Limburg Film Fonds biedt aanvullende financieringsmogelijkheden voor Limburgse producties met oog voor Limburgse geschiedenis, taal en cultuur en wordt op dit moment uitgevoerd door het Limburg Film Office. Het Limburg Film Office (LFO) is het centrale loket voor film- en mediamakers die in Limburg werken of willen werken. Het Limburg Film Office begeleidt en ondersteunt makers via de Limburg Film Commission.

Limburgs Geschiedkundig en Oudheidkundig Genootschap

Het Limburgs Geschiedkundig en Oudheidkundig Genootschap (LGOG) zet zich als vereniging met meer dan 2.000 leden in voor het bevorderen, behouden en delen van de Limburgse geschiedenis op het gebied van archeologie, monumenten en genealogie.

Limburgs Museum

Het Limburgs Museum in Venlo is het museum voor cultuur en geschiedenis in Limburg. Het museum verzamelt, toont en vertelt de verhalen van Limburg en biedt zo verrassende perspectieven op het verleden, het heden en de toekomst van Limburg en van de wereld om ons heen.

Monumentenwacht Limburg

De Monumentenwacht Limburg (MWL) richt zich op het behoud van monumenten door het ondersteunen en onafhankelijk adviseren van eigenaren met betrekking tot onderhoud en restauratie van hun monumenten.

Oud Limburgse Schuttersfederatie

De Oud Limburgse Schuttersfederatie (OLSF) vertegenwoordigt de gemeenschappelijke belangen van alle 173 Nederlands- en Belgisch-Limburgse schutterijen die schieten met de zware buks en ziet erop toe dat het reglement van het Oud Limburgs Schuttersfeest door de organiserende schutterij juist wordt toegepast.

Provinciaal Archeologisch Depot voor Bodemvondsten

Op basis van de Erfgoedwet is de Provincie verplicht om een depot in stand te houden om archeologische vondsten te controleren, te registreren en op verantwoorde manier op te slaan. Naast het beheer en behoud van vondsten en documentatie, draagt het depot zorg voor de toegankelijkheid van het materiaal voor onderzoekers, studenten en een groter publiek van geïnteresseerden.

Sociaal Historisch Centrum voor Limburg

Het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg (SHCL) is een instelling die bronnen over het maatschappelijke leven in Limburg verzamelt, beheert en beschikbaar stelt voor zowel wetenschappelijke onderzoek als het brede publiek.

Steunpunt voor Archeologie en Monumenten

Het Steunpunt voor Archeologie en Monumenten (SAM), dat onderdeel is van het Huis voor de Kunsten Limburg, heeft de taak om gemeenten te ondersteunen bij de uitvoering van hun wettelijke taken ten aanzien van monumenten en archeologie.

Stichting Restauratieatelier Limburg

De Stichting Restauratieatelier Limburg (SRAL) is gespecialiseerd in conservatie en restauratie van schilderijen, beelden, muurschilderingen en historische interieurs. SRAL verricht specialistisch onderzoek en verzorgt cursussen en opleidingen op het gebied van conservatie en restauratie.

Verbindend Netwerk Koorzang Limburg

Het Verbindend Netwerk Koorzang Limburg (VNK-L) vertegenwoordigt de belangen van Limburgse koren en koorzangnetwerken en zet zich in om de beoefening van koormuziek in Limburg te bevorderen.

Philzuid*

De Philzuid is een regionaal orkest dat is gevestigd in Maastricht en Eindhoven. Het orkest staat mede bekend om haar grote symfonische concerten, educatieve programma's en maatschappelijke optredens, zoals het Liberation Concert in Margraten en de Vastelaovend Concerten.

Opera Zuid*

Opera Zuid is een operagezelschap uit Maastricht dat haar verrassende en toegankelijke producties naar een zo groot en divers mogelijk publiek wil brengen, ongeacht achtergrond, leeftijd, opleidingsniveau of financiële draagkracht. Hiervoor zet zij onder andere in op community projecten.

Jan van Eyck Academie*

De Jan van Eyck Academie is een internationaal postacademisch instituut voor beeldende kunst in Maastricht waar kunstenaars, ontwerpers, curatoren, architecten, schrijvers en andere creatieve makers de tijd, ruimte en expertise geboden wordt om hun kunstenaarschap verder te ontwikkelen en te reflecteren op maatschappelijke vraagstukken van deze tijd.

Organisaties gefinancierd vanuit de Nadere subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025 – 2028

Vanuit onze kerntaak zorgen de Provincie, samen met het Rijk en de gemeenten, voor een sterke culturele infrastructuur. Het jaar 2024 is het laatste jaar voor de provinciale ondersteuning van de instellingen binnen het Cultuurplan en de Subinfrastructuur. Voor de periode 2025 – 2028 worden instellingen binnen de Nadere Subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025 -2028 ondersteund. Alle instellingen binnen deze regeling worden voor een periode van vier jaar gesubsidieerd om een breed en gevarieerd cultureel aanbod in Limburg in stand te houden. Hiermee verdwijnen vanaf 2025 het Cultuurplan en de Provinciale Subinfrastructuur.

*De huidige begrotingsinstellingen (Philzuid, Opera Zuid en de Jan van Eyck Academie) dienen voor de periode 2025-2028 net als andere instellingen een subsidieaanvraag voor deze regeling in.

Bijlage 2

Doelenboom

Doelenboom

Cultuur en erfgoed voor iedereen

Zo werken wij aan maatschappelijke impact

Gedurende deze collegeperiode is het onze inzet om als provincie concrete toegevoegde waarde te bieden en (meetbare) maatschappelijke impact te realiseren. We hebben gekozen om de gestelde maatschappelijke opgave, doelen, resultaten en activiteiten langs vier niveaus in kaart te brengen via een uniforme opzet in alle beleidskaders (de doelenboom). Door in de doelenboom de gewenste 'maatschappelijke impact' als vertrekpunt te nemen, is hij richtinggevend voor onze provinciale bijdrage. Tevens is de doelenboom een instrument om de voortgang en bereikte resultaten van het beleidskader te volgen. Hierbij zijn we ons ervan bewust dat niet alles binnen de directe of indirecte provinciale invloedssfeer ligt en we vaak slechts een bijdrage kunnen leveren aan het hoogst gestelde doel.

Resultaten volgen wordt pas mogelijk wanneer er zowel kwantitatief als ook kwalitatief gemonitord wordt op het behalen van de in de doelenboom opgenomen output, outcome en impact. We zullen dan ook indicatoren formuleren en deze met zorgvuldigheid verwerken in de P&C-cyclus. Hiermee is meteen de basis gelegd voor monitoring van de voortgang van de acht beleidskaders. Hiertoe komen we in de Voorjaarsnota 2024 met een concreet voorstel. Hiernaast zal er voor een aantal beleidskaders gedurende de komende collegeperiode gewerkt worden aan het ontwikkelen van nieuwe indicatoren, omdat de huidige beschikbare indicatoren ontoereikend zijn.

Impact

De maatschappelijke opgave. Een trendmatige lange-termijn ontwikkeling die niet direct beïnvloedbaar is door provinciaal beleid.

Outcome

De doelstellingen waar we ons de komende periode op richten. Dit zijn doelen waar meerdere partners aan bijdragen.

Output

Resultaten die de Provincie (zelf of samen met anderen) de komende periode oplevert.

Activiteiten

Provinciale acties en interventies die verricht zijn om bij te dragen aan de gestelde resultaten.

Thema:

Behoud van erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties

Subthema's:

Erfgoed-infrastructuur

Erfgoed-beleid

Lobby rijk

Elke Limburger heeft toegang tot alle vormen van cultuur

Subthema's:

Culturele infrastructuur

Cultuurbeleid

Lobby rijk

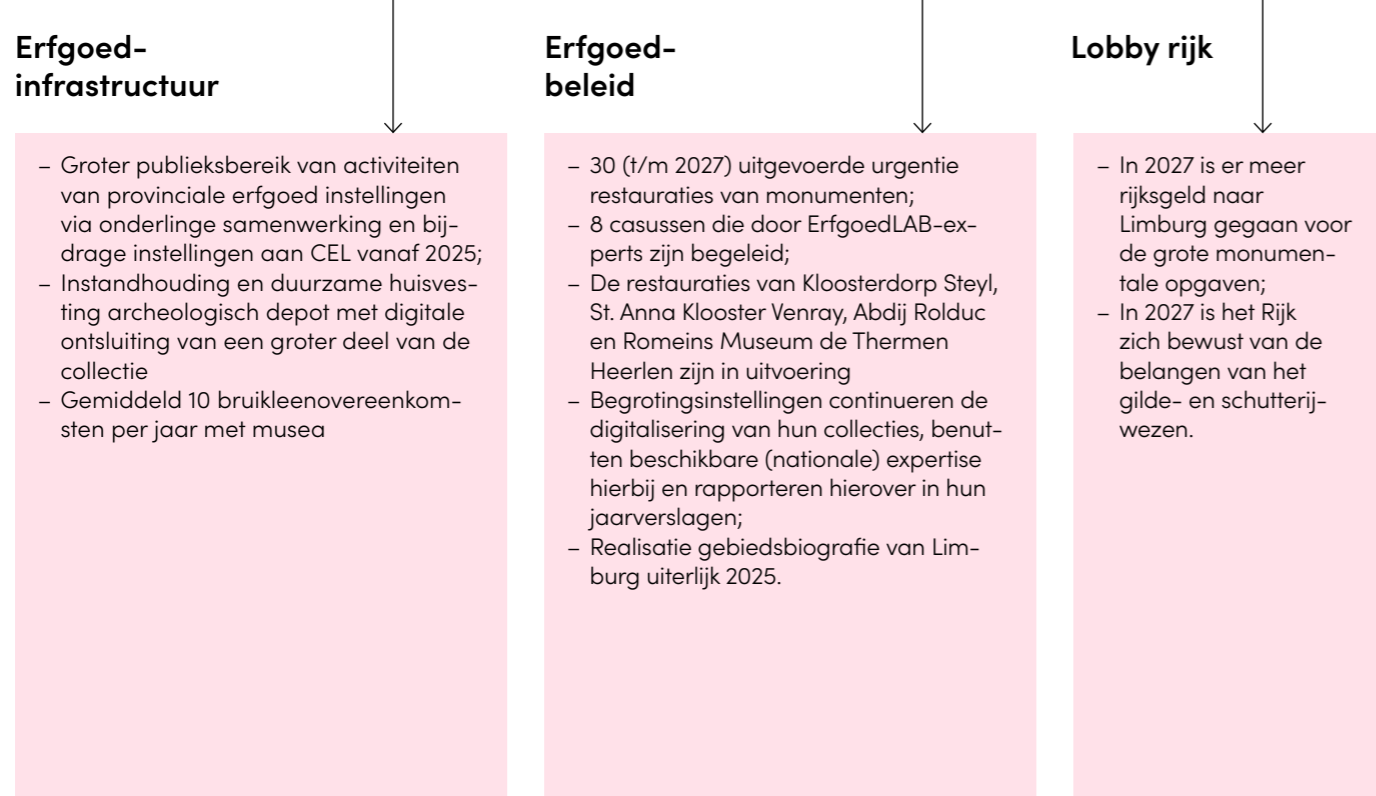
Impact

Behoud van erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties

Outcome

- In 2027 is een groter percentage monumenten* in betere en duurzame staat dan in 2023
- In 2027 zijn meer vrijwilligers betrokken bij het in stand houden van erfgoed dat door de Provincie Limburg wordt ondersteund;
- In 2027 is door de Provincie ondersteunde erfgoed meer toegankelijk voor een breed publiek;
- Erfgoed wordt als een provinciaal belang meegewogen in alle transitieopgaven.

Output

Activiteiten

Elke Limburger heeft toegang tot alle vormen van cultuur

- In 2027 is het cultureel aanbod in Noord- en Midden-Limburg vergroot en versterkt t.o.v. 2023;
- In 2027 is een groter aandeel van de Limburgse jeugd in aanraking gekomen met het cultureel aanbod in Limburg;
- In 2027 is het lokale culturele aanbod dat door de Provincie wordt ondersteund versterkt;
- In 2027 is het gebruik en de zichtbaarheid van de Limburgse taal meer gestimuleerd.

